

NACIONALNI KONCEPT BRIGE O MLADIMA SOS DJEČJEG SELA HRVATSKA

Zagreb, prosinac 2024.

KAZALO

Uvod.....	3
Nacionalni kontekst i pravni okvir.....	5
Alternativna skrb za mlade.....	11
Programi brige o mladima u SOS Dječjem selu Hrvatska.....	13
Briga o mladima u SOS Dječjem selu.....	16
Briga o mladima u SOS Zajednici mladih.....	21
Program polusamostalnog života.....	32
Odrasle osobe koje su u prošlosti bile smještene u sustavu skrbi SOS Dječjeg sela.....	40
Posebne odredbe Nacionalnog koncepta.....	41
Sustav praćenja kvalitete i standarda rada.....	41
Literatura.....	42

UVOD

Dokument u nastavku se odnosi na mlade osobe koje su odrasle u SOS Dječjim selima, kao i na one mlade osobe koje su došle direktno u SOS Zajednice mladih bez boravka u drugim programima.

SOS Dječje selo Hrvatska (u daljnjem tekstu SOS DSH) snažno se zalaže za mlade osobe bez odgovarajuće roditeljske skrbi i mlade u riziku od gubitka roditeljske skrbi. Vjerujemo da čvrsti odnosi s brižnim odraslim osobama mogu biti prekretnica u životima tih mladih ljudi. Pružanjem kvalitetnih usluga za razvoj mladih osiguravamo da mlade osobe ne budu prepuštene same sebi i da dobiju podršku za samoostvarenje, čime se u konačnici pridonosi razvoju njihovih obitelji, zajednica i društva.

Cjeloviti sustav brige, obiteljsko okruženje i dugoročna skrb neke su od glavnih konceptualnih značajki SOS obiteljskog modela brige o djeci i mladima. Cjelovitost se ogleda u planskim i sadržajno ciljanim aktivnostima i programima kojima se podupire i prati razvoj djeteta od dolaska u SOS obitelj, tijekom boravka u SOS Zajednici mladih, a zatim i kroz Program polusamostalnog života pa do potpunog osamostaljenja.

Od dana kada dijete dođe u neki od programa SOS DSH, sva skrb je usmjerena cilju da s vremenom postane samostalan, samodostatan i aktivan član društva, te da preuzme odgovornost za svoju životnu situaciju, zaposlenje i brigu za sve svoje potrebe. Širok spektar usluga i programa za mlade podržava ovaj proces osamostaljenja. Upravo je Nacionalni koncept brige o mladima ključni nacionalni dokument koji definira kako je organiziran razvoj mladih i koje su to različite usluge i programi dostupni u SOS DSH.

Nacionalni koncept nastao je kao podrška oživotvorenju temeljne globalne politike *SOS Skrb- naše obećanje*¹ i pratećih SOS međunarodnih politika (*Vodič za razvoj mladih*² i *Vodič za participaciju mladih*³) kao temeljnih globalnih alata za poboljšanje kvalitete skrbi za mlade i razvoja mladih.

- **Cilj nacionalnog koncepta**

Dokument *Nacionalni koncept brige o mladima* definira našu predanost kvalitetnoj skrbi za mlade i razvoju mladih te podržava nacionalnu udrugu u organizaciji različitih oblika skrbi o mladim osobama povjerenih na brigu programima SOS Dječjeg sela Hrvatska u skladu sa zakonskim propisima Republike Hrvatske u sustavu socijalne skrbi o mladima, organizacijskim politikama SOS Children's Villages International i usvojenim vanjskim i internim standardima kvalitete.

¹ SOS Children's Villages International (2018). *SOS skrb- naše obećanje*.

² SOS Children's Villages International (2021). *Vodič za razvoj mladih*.

³ SOS Children's Villages International (2021). *Vodič za participaciju mladih*.

Cilj konceptualnog okvira je:

- podržati procese u kojima se mlade osobe vode ka samostalnim, samodostatnim, aktivnim članovima društva koji preuzimaju odgovornost za svoju životnu situaciju, zaposlenje i brigu za sve svoje potrebe,
- osigurati mladima razne mogućnosti kroz koje razvijaju svoju osobnost i pripremaju se za samostalni život,
- prijelaz između alternativne skrbi i samostalnog života učiniti što lakšim kroz usluge prilagođene individualnim potrebama i proces u kojemu mladi aktivno sudjeluju.

• **Korisnici dokumenta**

Sadržaj nacionalnog koncepta jednako je primjenjiv na djelatnike Nacionalnog ureda SOS Dječjeg sela Hrvatska, stručne djelatnike uključene u direktni rad s mladim osobama i mlade osobe iz sustava skrbi uključene u različite programe brige o mladima u SOS Dječjem selu Hrvatska (SOS Dječje selo, SOS Zajednica mladih, Program pripreme za izlazak iz skrbi, Program polusamostalnog života).

• **Proces razvoja dokumenta**

Dokument je izradila radna skupina za reviziju Nacionalnog koncepta brige o mladima koju čine djelatnici Odjela razvoja nacionalnih programa Nacionalnog ureda, djelatnici SOS Dječjeg sela Lekenik i Ladimirevci te pripadajućih SOS Zajednica mladih. Važne informacije tijekom revizije dokumenta dale su mlade osobe na skrbi u SOS Zajednicama mladih kroz *online* upitnik, fokus grupe i proces samo-procjene kvalitete skrbi u SOS Dječjem selu Hrvatska.

Proces razvoja dokumenta tekao je kroz nekoliko koraka:

1. Definiranje uloga i odgovornosti, postupka rada i vremenski plan
2. Lokalno mapiranje okvira i konteksta u području mladih
3. Uključivanje mladih
4. Nacionalne radionice radne skupine
5. Finalizacija nacionalnog koncepta
6. Odobrenje Predsjedništva
7. Izrada akcijskog plana primjene dokumenta.

Na sjednici Predsjedništva Udruge SOS Dječjeg sela Hrvatska dana 5.12.2024.g. prihvaćen je Nacionalni koncept brige o mladima SOS-Dječjeg sela Hrvatska.

Dokument zamjenjuje sve dosadašnje dokumente nacionalne udruge iz područja brige o mladima, koji se stupanjem na snagu ovog dokumenta stavljaju izvan snage.

Primjena ovog dokumenta i svih prava koja iz njega proizlaze započinju s danom 1. rujna 2024. godine. Sva do tada stečena prava po prethodnim dokumentima od istog datuma se revidiraju i počinju se jednako primjenjivati novi uvjeti na sve mlade uključene u različite programe brige o mladima SOS Dječjeg sela Hrvatska.

NACIONALNI KONTEKST I PRAVNI OKVIR

- **Pravna definicija mlade osobe**

Životne faze tradicionalno su definirane društvenim konsenzusom koji utvrđuje dob kao mjerilo, čak i sudsko, za početak i završetak određene faze. Iz ove perspektive, [*Konvencija UN-a o pravima djeteta*](#)⁴ pojam djeteta definira kao svako ljudsko biće mlađe od 18 godina, osim ako se po pravu koje se primjenjuje, punoljetnost ne stječe ranije, čime je takva definicija ostavila mogućnost da svaka država u okviru navedenog može imati svoje definicije.⁵

SOS međunarodna politika za razvoj mladih rabi termin "mlade osobe" (10-24 godine) prema definiciji Ujedinjenih naroda, koja kombinira adolescente (10-19 godina) i mlade (15-24 godine).⁶

U nacionalnom kontekstu mladi su definirani kao skupina od 15. do 30. godine života stoga se i u ovom dokumentu slijedi to određenje pojma mlade osobe.⁷

U kontekstu [*Zakona o socijalnoj skrbi*](#)⁸ i mogućnostima ostvarivanja prava iz sustava socijalne skrbi kategorije i dobne granice utvrđuju da je dijete osoba do navršених 18 godina života; mlađa punoljetna osoba je odrasla osoba koja nije navršila 21 godinu života; odrasla osoba je osoba koja je navršila 18 godina, a nije navršila 65 godina života.⁹

Dob izlaska iz skrbi u nacionalnom zakonodavstvu nije izrijekom definirana već proizlazi iz definicije korisnika pojedinih usluga, a prema kojoj to može biti dijete bez odgovarajuće roditeljske skrbi (18.g.) ili mlađa punoljetna osoba (21.g.) i osoba koja je bila korisnik prava na uslugu smještaja ili organiziranog stanovanja, a kojoj je potrebno osigurati stanovanje uz pomoć i potporu, a najduže do 26. godine života¹⁰. Nakon navršene određene godine života, ovisno o usluzi koju mlada osoba koristi, skrb i formalno prestaje.

Bez obzira na dob, životna faza u kojoj se nalaze mlade osobe obilježena je fizičkim, kognitivnim i psihosocijalnim promjenama koje vode prema osobnoj autonomiji i samostalnom životu. Stoga SOS Dječje selo ovu fazu shvaća kao kontinuirani proces, specifičan za svaku mladu osobu s obzirom na njezinu povijest, okolnosti, želje i sposobnosti. U tom smislu, početna i završna točka procesa uvijek je individualna i može se odrediti jedino prema svakom pojedinom slučaju, u partnerstvu s mladom osobom.¹¹

⁴ SL SFRJ 15/90; NN MU 12/93 i 20/97 (u nastavku Konvencija).

⁵ Čl. 1. Konvencije.

⁶ SOS Children's Villages International (2021). *Vodič za razvoj mladih*.

⁷ Vlada Republike Hrvatske (2023). *Nacionalni program za mlade 2023.-2025*.

⁸ NN 18/22, 46/22, 119/22, 71/23 (u nastavku ZOSS).

⁹ Čl. 15. ZOSS-a.

¹⁰ Čl. 18. ZOSS-a.

¹¹ SOS Children's Villages International (2021). *Vodič za razvoj mladih*.

• Status mladih

U nastavku su navedeni pokazatelji vezani za mlade osobe u Republici Hrvatskoj koji se odnose na područja udjela mladih u ukupnoj populaciji, obrazovanja, siromaštva i zaposlenja. Mladima se u daljnjem tekstu podrazumijevaju osobe od 15. do 30. godine života.

Tablica 1. Status mladih na nacionalnoj razini

Ključni indikatori	Podaci
Broj mladih osoba u ukupnom stanovništvu	615.200**
Postotak mladih u ukupnom stanovništvu	16 %**
Stopa nezaposlenosti mladih	13.7 %*
Stopa siromaštva mladih	< od 3 % je stopa teške materijalne i socijalne oskudice među mladima* Stopa rizika od siromaštva u RH u 2023. godini: • 15 % je stopa rizika od siromaštva mladih u dobi od 18 do 24 godine ** • 12,6 % je stopa rizika od siromaštva osoba u dobi od 25 do 54 godine**
Postotak pismenosti mladih	> 99% Prema podacima Europske komisije < od 0,8% ili 32 000 stanovnika RH je nepismeno pri čemu ne postoje podaci o mladima kao zasebnoj dobnoj strukturi ***
Udio mladih upisanih u sekundarno obrazovanje	96,9% mladih do 24.g. završi srednjoškolsko obrazovanje, od kojih 69,3% odabire strukovna usmjerenja. Udio je znatno manji za mlade romske nacionalnosti i iznosi 39 % ***
Stopa ranog napuštanja školovanja	2,4 %***
Stopa zaposlenih mladih osoba nakon završetka sekundarnog obrazovanja	69,9% ***
Udio mladih upisanih u tercijarno obrazovanje	151 827 studenata upisano u zimski semestar u akademskoj godini 2022/2023.** Stopa stjecanja tercijarnog obrazovanja u ukupnoj populaciji iznosi 35,7 % ***

Izvori:

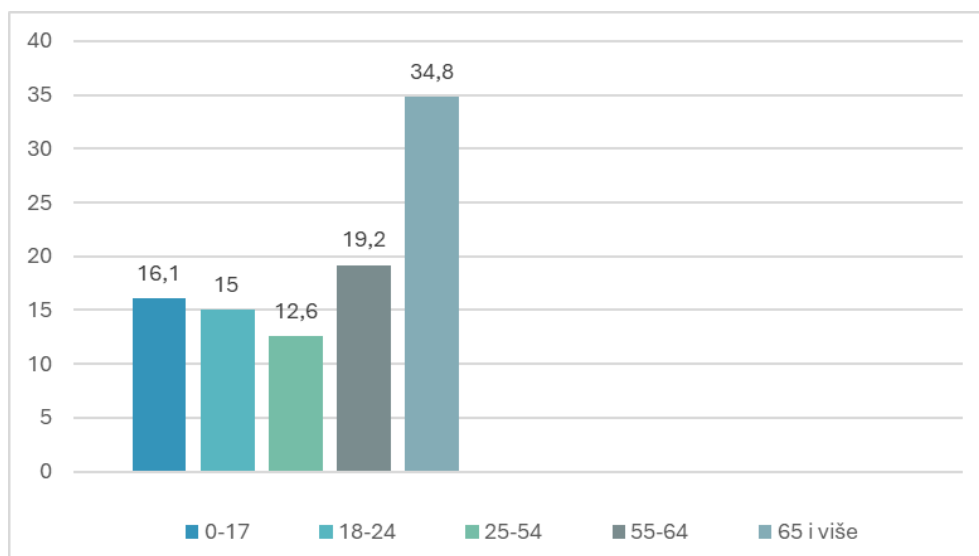
* Središnji državni ured za demografiju i mlade (2023.g.)

** Državni zavod za statistiku: *Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2023. godini* (2024, ISSN 1334 0557); Procjena broja stanovništva za 2023. godinu temeljem popisa stanovništva iz 2021.godine, prirodnog kretanja i migracijskog salda u iznosu od 3.853,200 stanovnika RH (2024); *Statistička izvješća* 2024. ISSN 1845-9927; Popis stanovništva iz 2011.g.)

*** Europska komisija: *Pregled obrazovanja i osposobljavanja za 2022. godinu - Hrvatska* (2022-NCAN22011HRN).

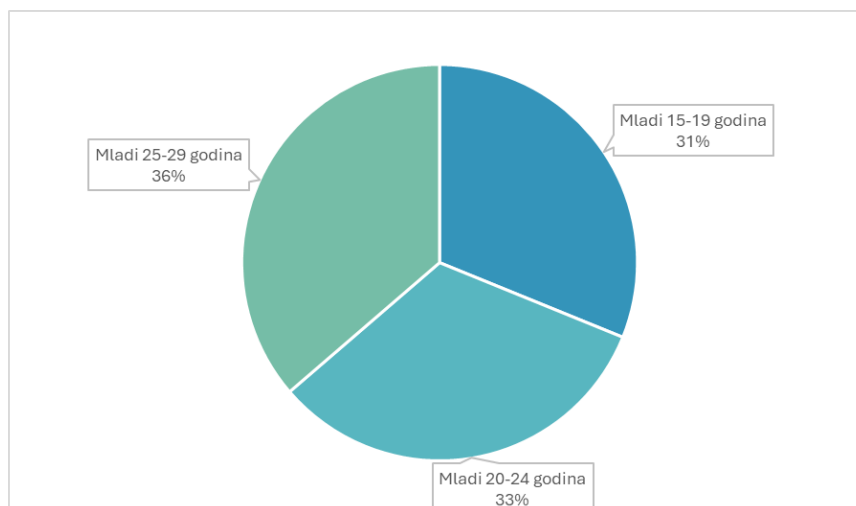

Grafikon 1. Stopa rizika od siromaštva u Republici Hrvatskoj prema dobi stanovnika (2023. godina)

Izvor: Državni zavod za statistiku: *Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2023. godini* (2024, ISSN 1334 0557).

Grafikon 2. Dobna struktura mladih u Republici Hrvatskoj u 2023. godini

Izvor: Državni zavod za statistiku, *Stanovništvo prema dobi i spolu - Procjena sredinom godine (statistika u nizu)*, 2024.

• Zakonodavni okvir i politike koje opisuju razvoj mladih i skrb za mlade

Općenite odredbe koje se tiču razvoja mladih navedene su u ključnom strateškom dokumentu Vlade Republike Hrvatske *Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine*, dok su specifični kratkoročni ciljevi i mjere, nakon provedenog istraživanja stanja mladih u RH 2021. godine, razrađeni u *Nacionalnom programu za mlade za razdoblje od 2023. do 2025. godine* te usklađeni sa *Strategijom EU za mlade (2019-2027)*.

Prioritetna područja nacionalnog programa su: rad s mladima, participacija mladih u društvu, obrazovanje mladih, mladi i EU, mladi i ruralna područja, zdravlje i kriza uzrokovana pandemijom koronavirusa.

Najvažniji zakonski propisi kojima se, između ostaloga, štiti dobrobit djeteta, reguliraju obiteljski odnosi i prava, prava na socijalne usluge i novčane pomoći, a koji imaju svrhu prevenirati izdvajanje djece iz obitelji te regulirati smještaj djece u alternativnu skrb i izlazak iz skrbi su [*Obiteljski zakon*¹²](#), [*Zakon o socijalnoj skrbi*](#) i [*Zakon o udomiteljstvu*¹³](#) sa pripadajućim pravilnicima. Dodatni zakoni koji se specifično odnose na mlade osobe su [*Zakon o sudovima za mladež*¹⁴](#) i [*Zakon o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje*¹⁵](#), a uređuju odredbe za mlade počinitelje kaznenih djela u materijalnom kaznenom pravu, u kaznenom postupku, postupku o izvršenju sankcija te u kaznenopravnoj zaštiti djece.

Za pružanje socijalnih usluga na nacionalnoj razini važni su standardi u pogledu prostora, radnika i opreme u odnosu na pojedinu korisničku skupinu propisani [*Pravilnikom o mjerilima za pružanje socijalnih usluga*¹⁶](#).

• Nadležna državna tijela i ključne odredbe koje opisuju skrb za mlade

Ključne odredbe u području skrbi o mladima su određivanje mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta, donošenje odluke o obliku smještaja i izboru ustanove/udomiteljske obitelji i priznavanje drugih prava djeci i mladima u sustavu socijalne skrbi. Nadležna državna tijela u ovim procesima su sud i/ili Hrvatski Zavod za socijalni rad.

Radi zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta, **Hrvatski zavod za socijalni rad** može po *Obiteljskom zakonu* odrediti mjere:

1. žurnu mjeru izdvajanja i smještaja djeteta izvan obitelji;
2. upozorenje na pogreške i propuste u ostvarivanju skrbi o djetetu;
3. mjeru stručne pomoći i potpore u ostvarivanju skrbi o djetetu i
4. mjeru intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu¹⁷.

¹² NN 103/15, 98/19, 47/20, 49/23 (u nastavku OZ).

¹³ NN 115/18, 18/22.

¹⁴ NN 84/11, 143/12, 148/13, 56/15, 126/19.

¹⁵ NN 133/12.

¹⁶ NN 110/2022.

¹⁷ Čl. 134. OZ-a.

Sud može odrediti sljedeće mjere:

1. privremeno povjeravanje djeteta drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi;
2. zabranu približavanja djetetu;
3. oduzimanje prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi;
4. povjeravanje djeteta s problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi i
5. lišenje prava na roditeljsku skrb.¹⁸

Po istom zakonu **izdvajanje djeteta iz obitelji** određuje se samo ako niti jednom blažom mjerom nije moguće zaštititi prava i dobrobit djeteta. Pod izdvajanjem djeteta iz obitelji podrazumijeva se svaka mjera na temelju koje se dijete izdvaja iz obitelji i smješta kod druge osobe koja zadovoljava pretpostavke za skrbnika, u udomiteljsku obitelj, u ustanovu socijalne skrbi ili kod druge fizičke ili pravne osobe koja obavlja djelatnost socijalne skrbi.¹⁹

Ukoliko najbolji interes djeteta ili mlade osobe zahtjeva da ga se izdvoji iz vlastite obitelji zbog ugroženosti pravilnog razvoja i odgoja, sud će u izvanparničnom postupku izreći, ovisno o stupnju ugroze, jednu od mjera sadržanih u *Obiteljskom zakonu*. Odluku o privremenom povjeravanju djeteta drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi²⁰ sud dostavlja koji će temeljem donesenog rješenja i u skladu sa *Zakonom o socijalnoj skrbi* odrediti u koji će se konkretni oblik skrbi dijete smjestiti i pratiti daljnji razvoj stanja u obitelji. Odluku o obliku smještaja i izboru ustanove/udomiteljske obitelji donosi Hrvatski zavod za socijalni rad u skladu s najboljim interesom djeteta, njegovim potrebama, sposobnostima, razlozima smještaja i žurnosti postupka. Ako se okolnosti promijene i interes djeteta više nije ugrožen, podnijet će sudu prijedlog za ukidanje izrečene mjere i povrat djeteta u obitelj.²¹ Temeljem *Zakona o socijalnoj skrbi* moguće je, također, izdvojiti dijete iz obitelji, ali tada se najčešće radi o intervenciji koja nije uzrokovana težim oblicima povrede osobnih prava djeteta već o trenutnoj nemogućnosti roditelja da se privremeno brinu o svom djetetu uslijed bolesti, neriješenog stambenog pitanja ili drugih životnih nedaća. Roditelji su u takvim situacijama ovlašteni zatražiti od Hrvatskog zavoda za socijalni rad da privremeno izdvoji dijete iz obitelji i smjesti ga u udomiteljsku obitelj ili u neki od domova socijalne skrbi.²²

Također, Hrvatski zavod za socijalni rad je nositelj procesa promjene, kao i prekida smještaja, uz uključivanje svih relevantnih dionika, među kojima je i SOS Dječje selo kao pružatelj skrbi.

Podrška države djeci i mladima tijekom skrbi i nakon izlaska iz skrbi se očituje i kroz priznavanje prava na određene naknade²³ i socijalne usluge²⁴ propisane *Zakonom o socijalnoj skrbi*, a koje priznaje Hrvatski Zavod za socijalni rad na način da utvrđuje

¹⁸ Čl. 149. OZ-a.

¹⁹ Čl. 129., st.1. OZ-a.

²⁰ Čl. 149. OZ-a.

²¹ Čl. 156. OZ-a.

²² Čl. 116. ZOSS-a.

²³ Čl. 21. ZOSS-a.

²⁴ Čl. 71. ZOSS-a.

zadovoljavanje uvjeta za priznavanje pojedinog prava, izdaje rješenja o korištenju prava i usluga u sustavu socijalne skrbi, prati i izvještava o njihovoj provedbi.

Osim nadležnih tijela u procesima u sustavu skrbi, značajnu podršku mladima u skrbi na nacionalnoj razini pružaju nevladine organizacije koje rade u ovom području (projekti, podrška, savjetovanje, obrazovanje i sl.); Zaklade (stipendije, individualna pomoć, projekti i sl.); HZZ i CISOK koji imaju osobe zadužene za mlade iz skrbi, te natječaji nadležnog Ministarstva usmjereni razvoju socijalnih usluga i preventivnog rad. Potpora mladima su i mogućnosti stipendija („Korak u život“, stipendije MZO, Nacionalna zaklada za potporu učeničkom i studentskom standardu, Zaklada *Hrvatska za djecu* i sl.).

ALTERNATIVNA SKRB ZA MLADE

- **Opcije alternativne skrbi za mlade osobe u nacionalnom sustavu skrbi**

Dijete ili mlada osoba kojoj je privremeno ili trajno uskraćeno obiteljsko okruženje ili koja zbog vlastite dobrobiti ne smije ostati u obiteljskom okruženju, ima pravo na posebnu zaštitu i pomoć od strane države. Mogućnosti alternativne skrbi dostupne u Republici Hrvatskoj su:

- udomiteljstvo (tradicionalno; srodničko; udomiteljstvo kao zanimanje),
- ustanove socijalne skrbi (dom socijalne skrbi koji za djecu i mlade može biti osnovan kao centar za odgoj i obrazovanje, centar za rehabilitaciju i centar za pružanje usluga u zajednici),
- drugi pružatelji (udruga, vjerska zajednica i druga pravna osoba).

Po [Zakonu o socijalnoj skrbi](#), djetetu, a posebno djetetu mlađem od sedam godina, Hrvatski zavod za socijalni rad priznaje pravo prvenstveno na smještaj u **udomiteljsku obitelj**. U slučaju da se u trenutku nastanka potrebe ne može osigurati smještaj u udomiteljsku obitelj, Zavod može priznati pravo smještaja u dom socijalne skrbi ili kod drugog pružatelja usluga (udruga, vjerska zajednica i druga pravna osoba) u trajanju najduže do godinu dana.²⁵

Smještaj u udomiteljsku obitelj definiran je [Zakonom o socijalnoj skrbi](#) kao jedna od opcija pravne ili fizičke osobe koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi²⁶, a usluga smještaja koju u tom slučaju pružaju priznaje se kao izvaninstitucionalna usluga²⁷. Pružanje usluge smještaja u udomiteljskoj obitelji dodatno je regulirano [Zakonom o udomiteljstvu](#).

Smještaj djeteta u ustanovi socijalne skrbi reguliran je [Zakonom o socijalnoj skrbi](#) kao jedna od opcija pravne ili fizičke osobe koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi.²⁸ Opcija ustanove socijalne skrbi predviđene za skrb izvan vlastite obitelji je **dom socijalne skrbi**. Dom socijalne skrbi može biti osnovan kao centar za odgoj i obrazovanje, centar za rehabilitaciju ili centar za pružanje usluga u zajednici,²⁹ a moguće socijalne usluge koje uključuju skrb izvan vlastite obitelji su organizirano stanovanje³⁰ kao izvaninstitucionalna usluga te smještaj³¹ kao institucionalna usluga.

Smještaj djeteta kod **drugih pružatelja** poput udruge, vjerske zajednice ili druge pravne osobe reguliran je [Zakonom o socijalnoj skrbi](#) kao jedna od opcija pravne ili fizičke osobe koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi.³²

²⁵ Čl. 111. ZOSS-a.

²⁶ Čl. 162. ZOSS-a.

²⁷ Čl. 194. ZOSS-a.

²⁸ Čl. 162. ZOSS-a.

²⁹ Čl. 195. ZOSS-a.

³⁰ Čl. 106. ZOSS-a.

³¹ Čl. 109. ZOSS-a.

³² Čl. 162. ZOSS-a.

- **Formalna registracija oblika skrbi organizacije SOS Dječje selo**

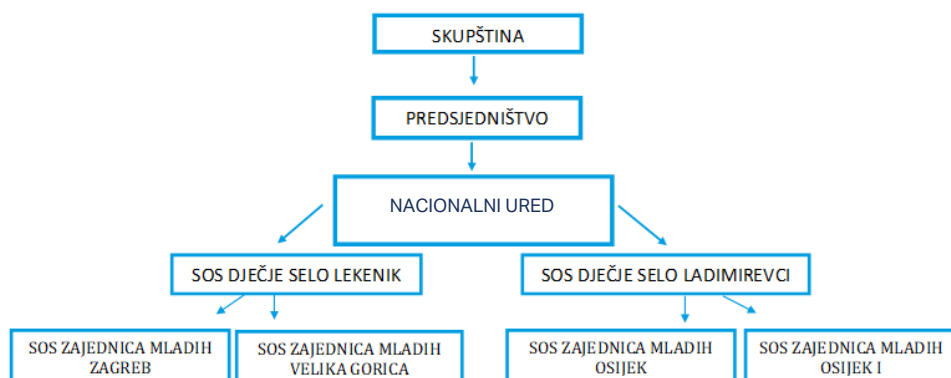
SOS Dječje selo Hrvatska registrirano je kao udruga, osnivač dvaju SOS Dječjih sela Lekenik i Ladimirevci koja su po [Zakonu o socijalnoj skrbi](#) registrirana kao ustanove socijalne skrbi, točnije dom socijalne skrbi osnovan kao **Centar za pružanje usluga u zajednici**,³³ a pripadajuće SOS Zajednice mladih kao podružnice Centara za pružanje usluga u zajednici.

SOS Dječja sela registrirana su za obavljanje različitih socijalnih usluga, a dio od njih su **usluge skrbi izvan vlastite obitelji**- organizirano stanovanje i smještaj, koje se pružaju u mreži socijalnih usluga čija cijena je utvrđena ugovorom o pružanju socijalnih usluga s nadležnim Ministarstvom rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike.

U SOS Dječjem selu primarno se pruža usluga **organiziranog stanovanja** kao **izvaninstitucionalna socijalna usluga** kojom se osigurava stanovanje u stambenoj jedinici uz stalnu ili povremenu stručnu i drugu pomoć i potporu u osiguravanju osnovnih životnih potreba te socijalnih, radnih, kulturnih, obrazovnih, rekreacijskih i drugih potreba radi uspostavljanja i održavanja socijalnih uloga, izjednačavanja mogućnosti, poboljšanja kvalitete života, poticanja aktivnog i samostalnog življenja te socijalnog uključivanja, ovisno o potrebama korisnika. Stambena jedinica može biti obiteljska kuća ili stan u obiteljskoj kući ili zgradi u lokalnoj zajednici, a u jednoj stambenoj jedinici može se pružati socijalna usluga za najviše osam korisnika.³⁴ Po ovom pitanju slijedimo SOS standarde i uslugu u jednoj stambenoj jedinici (SOS obitelji), u pravilu, pružamo za najviše petero korisnika.

U SOS Zajednicama mladih primarno se pruža usluga **smještaja** kao **institucionalna usluga** kojom se korisniku osigurava intenzivna skrb i zadovoljavanje osnovnih životnih potreba kada to nije moguće osigurati u obitelji i pružanjem drugih socijalnih usluga. Smještajem se osigurava stanovanje i organizirane aktivnosti tijekom dana uz stalnu stručnu i drugu pomoć i potporu u osiguravanju osnovnih i dodatnih životnih potreba, a koje ne mogu biti zadovoljene u obitelji.³⁵

U nastavku je prikaz organizacijske sheme Udruge SOS Dječje selo Hrvatska:

³³ Čl. 195. ZOSS-a.

³⁴ Čl. 106. ZOSS-a.

³⁵ Čl. 109. ZOSS-a.

PROGRAMI BRIGE O MLADIMA U SOS DJEČJEM SELU HRVATSKA

Kada govorimo o brizi o djetetu i mladoj osobi, uvijek govorimo o cjelovitoj brizi do osamostaljenja koja ide kroz tri ključne faze:

1. SOS Dječje selo
2. SOS Zajednica mladih
3. Program polusamostalnog života.

Sve tri faze ujedno su i mogući programi brige o mladima u nacionalnoj organizaciji. Prije opisa svakog pojedinog oblika i njegovih značajnosti, u nastavku su prikazane važne odrednice kojih se pridržavamo u radu s mladima, a koje su postavljene kao temeljne vrijednosti naše organizacije u radu s mladim osobama i koje jednako vrijede neovisno u koji od programa brige je mlada osoba uključena.

- **Temeljne odrednice skrbi za mlade**

Skrb temeljena na znanjima o dječjim pravima

Odrednica polazi od činjenice da sve osobe mlađe od osamnaest godina imaju dječja prava zagarantirana međunarodnim dokumentom [*Konvencija UN-a o pravima djeteta*](#). Ta prava vrijede za svu djecu, uključujući djecu u sustavu alternativne skrbi, a omogućuju da se prema djeci i mladima postupa i poštuje ih se kao ljudska bića koja uživaju potpuno ista prava kao i svi ostali ljudi, ali uz prepoznavanje ranjivosti koja proizlazi iz njihove mladosti i nezrelosti i koja od nas zahtijeva da posvetimo osobitu pozornost njihovoj potrebi za posebnom zaštitom i skrbi. Dječja prava uključuju pravo mladih na poštovanje i čuvanje njihova dostojanstva,³⁶ pravo na slobodu od diskriminacije,³⁷ pravo na ispunjavanje osnovnih potreba,³⁸ sigurno i zaštićeno okruženje³⁹ kao i pravo na aktivnu ulogu u društvu koja potiče njihov rast i razvoj.⁴⁰ Pristup u radu temeljen na pravima jamči da će sva dječja prava biti poštovana i zaštićena te da imaju pravo očekivati da će odrasli s kojima dolaze u doticaj ta prava znati i poštovati.

Primjena pristupa temeljenog na pravima djeteta u provedbi alternativne skrbi za djecu stvara veći osjećaj postignuća i manje stresno, poticajnije okruženje u kojemu se odnosi zasnivaju na povjerenju i međusobnom poštovanju što ujedno pruža veći osjećaj podrške djeci i mladima, ali ih i na siguran način upoznaje s izazovima s kojima će se susreta u budućnosti te ih poučava strategijama koje mogu primijeniti da te izazove prevladaju.

³⁶ Čl. 37. Konvencije.

³⁷ Čl. 2. Konvencije.

³⁸ Čl. 6. Konvencije.

³⁹ Čl. 3. Konvencije.

⁴⁰ Generalne odredbe Konvencije i Prava sudjelovanja, str. 1. i 2.

Organizacija je dužna osigurati sigurno i zaštićeno okruženja koje podržavaju rast i razvoj djece i mladih slobodan od bilo kakvog oblika nasilja, zlostavljanja ili iskorištavanja s fokusom na uspostavljanje nenasilnih afektivnih veza i stjecanje najboljih mogućih alata za izgradnju svojih života, individualnih sposobnosti i životnih vještine te uživati u prilikama da se prepoznaju kao nositelji prava i jedinstvena, vrijedna bića. Stručni djelatnici stoga imaju važnu ulogu u osiguravanju primjerenog poštivanja prava djece i njihova najboljeg interesa u skladu s nacionalnim i međunarodnim zakonima, a s kojima su svi djelatnici nacionalne organizacije upoznati kroz programe orijentacije, obveznu literaturu i edukacije.

Skrb temeljena na znanjima o traumi

Odrednica polazi od činjenice da odvajanje od roditelja ili drugih primarnih skrbnika predstavlja značajan čimbenik stresa u djetetovu životu. Osim toga, mnoga djeca u alternativnoj skrbi u ranijem su životu bila izložena zlostavljanju, zanemarivanju i drugim traumatizirajućim utjecajima. Nastojanja djeteta da se suoče s takvim teškim situacijama uzrokuju promjene u radu mozga, pozornosti, psihosocijalnom razvoju, načinu na koji doživljava emocije, percepciji sebe i drugih, odnosima s drugim ljudima i ponašanju.

Ne posvete li stručnjaci i pružatelji skrbi dovoljnu pozornost uzroku traume, lako im se može dogoditi da reakciju na traumu pogrešno protumače kao poteškoće u ponašanju, zaostajanje u razvoju, ADHD ili kao neku drugu dijagnozu, a pritom se ne prepoznaje da su u pozadini tih simptoma interpersonalna trauma i nedostatak sigurnosti. Djeca koja pate zbog utjecaja traume ne mogu u potpunosti iskoristiti pružene intervencije, skrb i obrazovanje sve dok ih se ne stabilizira.

Svi pružatelji skrbi i stručnjaci koji rade s djecom u sustavu alternativne skrbi moraju biti svjesni traume i njezinog učinka na djecu kako bi mogli ispuniti njihove potrebe i pomoći im da se oporave, pri čemu je naročito važno da vode računa o konceptu razvojne traume. Stvaranje sigurnog okruženja skrbi jedan je od važnih koraka u stvaranju brižnog doma za svako dijete. Ako se traumu prepozna u ranoj dobi, djeca mogu naučiti mehanizme koji će im omogućiti oporavak i podržati njihov razvoj.

SOS Dječje selo Hrvatska prepoznaje da se skrb za djecu s razvojnom traumom treba usredotočiti na jačanje sigurnosti sustava pružanja skrbi kroz podršku zdravim odnosima, stabiliziranje djetetovog unutarnjeg nemira i podučavanje djeteta kako da regulira svoje osjećaje te na izgradnju vještina djeteta i jačanje njegove otpornosti. Intervencije su usmjerene na individualnu razinu djeteta, SOS obitelji i organizacije.⁴¹ S ovim postavkama djelatnici nacionalne organizacije upoznaju se kroz obveznu literaturu i edukacije.

Skrb temeljena na radu u suradnji s mladima

Odrednica polazi od činjenice da su djeca i mladi nositelji prava i moraju imati mogućnost sudjelovati u pitanjima koja se tiču njihova života⁴² što pogoduje njihovom individualnom razvoju i jača osjećaj individualne i društvene odgovornosti te na taj način najbolje izgrađuju

⁴¹ Tibensky (2018). Alternativna skrb za djecu zahtjevnog ponašanja koja imaju iskustvo traume.

⁴² SOS Kinderdorf International (2009). *Smjernice za alternativnu skrb o djeci – Okvir Ujedinjenih naroda*.

samostalnost. Participaciju mladih promatramo kao cjeloživotni proces koji treba graditi i promicati u svim životnim fazama, od djetinjstva nadalje, i prilagoditi u skladu sa njihovim rastućim sposobnostima i postupnim povećanjem samostalnosti⁴³.

Ovo je pristup koji dijete ili mladu osobu tretira kao samosvojnu osobu, s poštovanjem i u skladu s njezinim nadama, potrebama i sposobnostima i vodi do stupnja tjelesne i psihološke sigurnosti koja će im uvelike pomoći kasnije u životu. Obavezno sudjelovanje mlade osobe u svim fazama skrbi presudno je za uspješnost procesa. Mladi moraju znati što se događa i u svakom trenutku trebaju biti aktivni sudionici u procesu. Sudjelovanje uvijek mora biti svrhovito, istinsko, pristupačno mladoj osobi te primjereno njezinoj dobi. Svi stručni djelatnici moraju se prema mladima odnositi kao prema stručnjacima za vlastite potrebe te stručnjacima za svoju stvarnost.

U kreiranju ozračja organizacije koja podržava rad u suradnji s mladima vodimo se trima ključnim smjernicama: 1. stvaramo prilike i resurse za participaciju; 2. razvijamo vještine participacije mladih i djelatnika; 3. podržavamo mlade u njihovim inicijativama, a smjernice se manifestiraju kroz aktivnosti na individualnoj, programskoj, zagovaračkoj i organizacijsko-upravljačkoj razini⁴⁴.

Osnovni alat naše organizacije za *odgoj mladih za participaciju* je obvezni proces **Individualnog razvojnog planiranja** djeteta/mlade osobe, u skladu s važećim međunarodnim dokumentima SOS Children's Villages International i [Zakonom o socijalnoj skrbi](#), a koji se izrađuje u suradničkom odnosu s nadležnim Hrvatskim zavodom za socijalni rad. U nacionalnoj organizaciji provode se edukacije, razmjene znanja, informiranje te revizije pojedinih segmenata rada navedenim postavkama Djelatnici nacionalne organizacije se upoznaju i usavršavaju svoj rad u navedenom području putem edukacija, razmjenom znanja i informacija te redovitim revizijama pojedinih segmenata rada.

• Smjernice za organizaciju skrbi za mlade

Prethodno navedene temeljne odrednice u radu s mladima osnova su i za provedbu svih oblika skrbi, a koji u praksi slijede **5 glavnih smjernica** sukladno SOS međunarodnoj politici *Vodič za razvoj mladih*.

Vodič definira kako živimo razvoj mladih u partnerstvu s mladim osobama kroz različite oblike skrbi (smjernica 1), i na područjima emocionalnog i socijalnog razvoja, fizičkog i mentalnog zdravlja (smjernica 2), obrazovanja i razvoja vještina (smjernica 3) i u procesima izlaska iz skrbi i produžene skrbi (smjernica 4). Smjernica 5 bavi se stručnjacima koji rade s mladim osobama, njihovim stručnim osposobljavanjem i edukacijama na temu mladih osoba.⁴⁵

⁴³ SOS Children's Villages International (2021). *Vodič za participaciju mladih*.

⁴⁴ SOS Children's Villages International (2021). *Vodič za participaciju mladih*.

⁴⁵ SOS Children's Villages International (2021). *Vodič za razvoj mladih*.

Slika 1. „Top pet“ razvoja mladih u SOS Dječjim selima (Vodič za razvoj mladih, 2021.)

Kako su ove temeljne odrednice u radu s mladima i glavne smjernice za organizaciju skrbi oživotvorene u praksi prikazano je u nastavku podijeljeno po tri ključne faze brige o mladima u nacionalnoj organizaciji.

1. Briga o mladima u SOS Dječjem selu

SOS Dječje selo kao koncept brige o djeci stavlja dijete/mladu osobu u središte svog interesa i djelovanja. Dijete, odnosno mlada osoba se sagledava cjelovito i brigu možemo opisati kao najbližnju brizi o djetetu u biološkoj obitelji. Svakom pojedinačnom djetetu pruža se holistička podrška utemeljena na individualnim potrebama pojedinog djeteta.

• Organizacija skrbi

Prijem djeteta u SOS Dječje selo moguć je temeljem pisanog zahtjeva nadležnog Hrvatskog zavoda za socijalni rad. Zahtjevu se prilaže dodatna dokumentacija važna za donošenje odluke o prijemu. Direktor SOS Dječjeg sela delegira Stručnom timu za razvoj djece SOS Dječjeg sela razmatranje svakog zahtjeva, a Stručni tim potom daje svoje

mišljenje i prijedlog konačne odluke o prijemu. Cjelokupna procedura prijema detaljno je opisana u [*Pravilniku o prijemu i otpustu djece SOS Dječjeg sela*](#)⁴⁶.

U SOS Dječje selo mogu biti primljena djeca:

- u dobi između 0-12 godina starosti, a iznimno i starija ukoliko je to u njihovom najboljem interesu,
- urednog psihofizičkog razvoja,
- braća i sestre se smještaju zajedno, kad god je to moguće. Kod smještaja većeg broja biološke braće i sestara dozvoljava se smještaj djece u dvije ili više SOS obitelji.

Dijete u SOS Dječjem selu ostaje do završetka osnovnoškolskog obrazovanja, a po individualnoj procjeni kao i iskazanim željama i procijenjenim potrebama mlade osobe i dulje. Prelazak djeteta u SOS Zajednicu mladih po završetku osnovnoškolskog obrazovanja ne predstavlja automatizam za svako dijete, već se procjena zrelosti djeteta za prelazak radi za svako dijete ponaosob. Procjenjuje se psihološka i socijalna zrelost mlade osobe, te se poštuje princip dobrovoljnosti. Svaka mlada osoba daje svoj dobrovoljni pristanak za prelazak u SOS Zajednicu mladih. U procesu donošenja odluke sudjeluju SOS mama, mlada osoba, voditelj slučaja i drugi članovi stručnog tima za razvoj djece SOS Dječjeg sela.

U slučajevima ostanka mlade osobe u SOS Dječjem selu po završetku osnovnoškolskog obrazovanja i tijekom srednjoškolskog obrazovanja, duljina trajanja daljnje skrbi temelji se na individualnoj procjeni te se preporuča prelazak u SOS Zajednicu mladih čim mlada osoba stekne pretpostavke za to i da svoj dobrovoljni pristanak, nije nužno potrebno čekati kraj srednjoškolskog obrazovanja. I po završetku srednje škole, ako se ova mlada osoba uključi u Program polusamostalnog života, po individualnoj procjeni, može ostati u SOS Dječjem selu, no preporuča se što brži prelazak u Program polusamostalnog života u punom smislu, što označava i samostalnu brigu mlade osobe za pitanje stanovanja uz podršku stručnjaka kao i pripremu za samostalno funkcioniranje, brigu za sebe i sve svoje potrebe.

U nastavku su opisane procedure i glavni aspekti skrbi o mladoj osobi po završetku osnovnoškolskog obrazovanja, ovisno o odluci o daljnjem življenju u SOS Dječjim selima ili prelasku u SOS Zajednicu mladih koja može biti:

- a) ostanak mlade osobe u SOS Dječjem selu
- b) prelazak mlade osobe u SOS Zajednicu mladih.

⁴⁶ SOS Dječje selo Ladimirevci (2015). *Pravilniku o prijemu i otpustu djece dječjeg doma SOS- Dječje selo Ladimirevci*, SOS Dječje selo Lekenik (2023). *Pravilniku o prijemu i otpustu djece Centra za pružanje usluga u zajednici SOS- Dječjeg Sela Lekenik*

- **Mlada osoba ostaje u SOS Dječjem selu**

Organizacija svakodnevnog života

Tijekom boravka u SOS Dječjem selu mlada osoba je smještena u jednoj od obiteljskih kuća zajedno s ostalom djecom različite dobi. Vodi se računa da svako dijete/mlada osoba ima svoju vlastitu sobu ili, ako to nije moguće, da sobu dijeli s osobom istog spola i približno istih godina ili za koju samostalno iskaže želju. Svakom djetetu/mladoj osobi se na razini SOS Dječjeg sela i kuće omogućava ostvarivanje prava na privatnost, a mlade osobe se trebaju pridržavati istih pravila koja u kućama i u Selu vrijede i za svu ostalu djecu. Iznimke od određenih pravila rade se po individualnoj procjeni ovisno o stupnju zrelosti i odgovornosti mlade osobe.

Područja važna za razvoj mlade osobe

- **Obrazovanje i zapošljavanje**

Tijekom boravka u SOS Dječjem selu dijete pohađa redovno obrazovanje u lokalnoj zajednici. Briga je snažno usmjerena na svu pomoć i podršku u ostvarivanju obrazovnih ciljeva, prvenstveno od strane SOS mame uz dodatnu podršku članova stručnog tima za razvoj djece SOS Dječjeg sela. Po individualnoj procjeni i potrebama, djeci se omogućuje i dodatna obrazovna podrška ili uključivanje u posebne obrazovne programe. Sastavni dio pripreme za osamostaljenje je usmjeravanje i podrška u odabiru srednjoškolskog obrazovanja koje se odvija u skladu s individualnim potrebama, kapacitetima, željama i motivacijom djeteta za pojedino usmjerenje. Fokus na intenzivnije usmjeravanje odvija se tijekom završnih razreda osnovnoškolskog obrazovanja (7. i 8. razred).

Ako se po završetku osnovnoškolskog obrazovanja donese procjena stručnog tima za razvoj djece SOS Dječjeg sela i mlada osoba dobrovoljno odluči o svom ostanku u SOS Dječjem selu, a ne o prelasku u SOS Zajednicu mladih, mlada osoba uključuje se u redovno srednjoškolsko obrazovanje u lokalnoj zajednici u kojoj je izabrana škola dostupna. Mladoj osobi se u tom slučaju osigurava logistička i financijska podrška u ostvarivanju javnog prijevoza do lokalne zajednice u kojoj pohađa školu kao i u osiguravanju potrebnog školskog materijala ili sudjelovanja u školskim aktivnostima važnim za mladu osobu.

Tijekom obrazovanja mladima se pruža pomoć i podrška u ostvarivanju svih obrazovnih ciljeva i snažno ih se potiče na postizanje što je moguće većeg uspjeha kao i završavanje što je moguće višeg stupnja obrazovanja u odnosu na njihove individualne sposobnosti i preferencije. Osim svakodnevne direktne podrške stručnjaka u procesu obrazovanja, mladima se omogućuju i dodatne aktivnosti poput pohađanja instrukcija, raznih tečajeva, kao i prekvalifikacija ili osposobljavanja s ciljem stjecanja dodatnih znanja i vještina potrebnih na tržištu rada.

Proces usmjeravanja koji vodi odabiru karijere provodi se i kroz individualni i grupni rad s mladima od strane stručnjaka organizacije, ali i vanjskih suradnika koji se angažiraju za pojedine teme; mladi se snažno potiču na obavljanje sezonskih poslova i volontiranje kao oblik stjecanja radnog iskustva; osigurava im se mogućnost upoznavanja i suradnje s tvrtkama, poduzetnicima i/ili obrtnicima kao i direktnog rad s njihovim zaposlenicima kroz mentorski proces. Kroz ovakve oblike suradnje mladi imaju i mogućnost stjecanja znanja i

iskustava kroz prakse, učeničke poslove i/ili stažiranje. Sve ove aktivnosti zaokružene su i praktičnom podrškom stručnog suradnika koji djeluje kao osobni mentor mladima u suočavanju sa stvarnim svijetom potrage za zaposlenjem, razgovorima za posao, radnom etikom, pravima i sl.

○ Zdravlje

Od iznimne važnosti u SOS Dječjem selu je i briga za zdravlje mlade osobe. Stoga se posebna pažnja posvećuje brizi za tjelesno zdravlje, emocionalni razvoj i mentalno zdravlje kao i seksualno i reproduktivno zdravlje mlade osobe. Ovo područje detaljno se procjenjuje prilikom izrade Individualnog razvojnog planiranja kada se definiraju i planiraju aktivnosti i mjere usmjerene unapređenje, čuvanje i/ili vraćanju zdravlja. Kroz ovaj proces određuju se **individualne** mjere i aktivnosti koje se osiguravaju obzirom na raspoložive resurse u lokalnoj zajednici. Na razini SOS Dječjeg sela, a temeljem svih planova mladih osoba, određuju se i **grupne** mjere i aktivnosti usmjerene zdravstvenom odgoju kao i prevenciji neželjenih ponašanja ili stanja.

Svim mladima je osiguran pristup primarnoj zdravstvenoj zaštiti (zdravstvena zaštita predškolske i školske djece, djelatnost opće medicine, dentalna zdravstvena zaštita, zdravstvena zaštita djevojaka i žena), a u slučaju potrebe i pristup sekundarnoj (dijagnostički, terapijski ili rehabilitacijski postupci, specijalističko liječenje) i tercijarnoj zdravstvenoj zaštiti (visokodiferencirane pretrage i terapijski zahvati).

○ Ostala područja važna za razvoj mlade osobe

Osim fokusa na obrazovanje i cjelokupno mentalno i tjelesno zdravlje, a u slučaju ostanka mlade osobe tijekom srednjoškolskog obrazovanja u SOS Dječjem selu, kroz proces Individualnog razvojnog planiranja s mladom osobom određuju se i druga područja unutar kojih je nužno da mlada osoba razvije znanja i vještine, a koje će joj biti potrebne u procesu osamostaljenja. Osim specifičnih potreba mlade osobe, sa svim mladima tijekom srednjoškolskog obrazovanja obvezno se stavlja fokus na područje zapošljavanja i vještina potrebnih za tržište rada; fokus na pripremu i vještine potrebne za odabir, upis, ustrajanje u završetku visokoškolskog obrazovanja, u slučaju da se mlada osoba odluči za njega; fokus na socijalnu integraciju i razvoj mreže podrške; vještine i znanja potrebna za stambeno zbrinjavanje; financijsku pismenost; brigu za emocionalnu stabilnost i mentalno zdravlje i sl. Mlade osobe na skrbi u SOS Dječjem selu potiču se na uključivanje u sve ostale aktivnosti koje su ciljano usmjerene mladima i organiziraju se u sklopu ili od strane SOS Zajednica mladih koje pripadaju ovoj lokaciji, Nacionalnog ureda ili vanjskih stručnjaka.

Sva područja pripreme za osamostaljenje kao i tijek pripreme funkcioniraju kao i priprema mladih za izlazak iz skrbi tijekom njihova boravka u SOS Zajednici mladih što je detaljnije opisano u odjeljku Priprema za izlazak iz skrbi. Manje razlike očituju se u **ulogama i odgovornostima** jer tijekom boravka mlade osobe u SOS Dječjem Selu odgovornost za proces rada s mladom osobom, izradu Individualnog razvojnog plana i fokus na pripremu za osamostaljenje je na SOS mami uz podršku članova stručnog tima za razvoj djece SOS Dječjeg sela, a po potrebi i odgajatelja lokacijski pripadajuće SOS Zajednice mladih sa specifičnim znanjima rada s adolescentima i mladima. U rad na pripremi za izlaza iz skrbi u završnom razredu srednjoškolskog obrazovanja uključuje se i stručni suradnik za rad s mladima u procesu izlaska iz skrbi.

Sva ostala područja važna za razvoj mlade osobe tijekom skrbi u SOS Dječjem selu opisana su u nastavku pod SOS Zajednicom mladih te na isti način trebaju biti ispunjena i dostupna mladoj osobi u SOS Dječjem selu.

- **Mlada osoba prelazi u SOS Zajednicu mladih**

Dolaskom u SOS Dječja sela, djeca se sustavno i planski pripremaju za mogućnost prelaska u SOS Zajednicu mladih tijekom srednjoškolskog obrazovanja ili prelazak u Program polusamostalnog života po njenom završetku. Djetetu koje dođe u SOS Dječje selo, nakon nekog vremena se u razgovoru daje vizija budućnosti kroz duže razdoblje i tada mu se opisuje što je to SOS Zajednica mladih, kada može prijeći u nju i što nakon nje. Tijekom života u SOS Dječjem selu dijete vidi kako se njegova starija braća i sestre pripremaju za odlazak u SOS Zajednicu mladih, te kako izgleda njihov prelazak. Djeca koja su već otišla, često dolaze u posjetu SOS Dječjem selu i tada mlađi pitaju sve što ih zanima o životu u SOS Zajednici mladih, a dodatna objašnjenja daju im stručni djelatnici.

Dijete koje pokaže psihičku i socijalnu zrelost i iskaže interes za prelazak u SOS Zajednicu mladih sudjeluje u **organiziranom planiranju prelaska** po jasno definiranim i strukturiranim koracima, a koje se intenzivira u završnim razredima osnovne škole. Koraci i aktivnosti procesa pripreme djeteta za prelazak u SOS Zajednicu mladih, SOS Dječje selo ima definirano kroz plan rada Male škole za život ili u zasebnom dokumentu.

Kao sastavni dio važnih aktivnosti u procesu pripreme svakako se ističu organizirane posjete mlađe djece SOS Zajednicama mladih. Tijekom 7. i 8. razreda s djetetom se razgovara o odabiru buduće srednje škole i zanimanja, a u tom kontekstu i o životu u SOS Zajednici mladih. Djeca u 8. razredu obavezno barem jednom posjete SOS Zajednicu mladih, upoznaju se s mladima koji tamo žive, pitaju odgajatelje sve što ih zanima i na taj način dobiju konkretniju sliku o tome što ih čeka u SOS Zajednici mladih. Mogućnost je također i da prije prelaska idu na organizirana ljetovanja s mladima i odgajateljima iz SOS Zajednice mladih. Na taj se način u opuštenijoj atmosferi upoznaju s odgajateljima s kojima će živjeti, dobivaju sliku o složenosti zajedničkog življenja u grupi od 10-14 osoba i dogovaraju konkretne korake za dolazak u SOS Zajednicu mladih. Pred kraj ljeta započinje procedura prelaska, tempom koji odgovara djeci, SOS mamama kao i osoblju SOS Zajednice mladih. Krajem ljeta, za djecu koja prelaze u SOS Zajednicu mladih održava se oproštajna zabava u Selu sa svečanim potpisivanjem ugovora kojima mlada osoba preuzima obveze i odgovornosti koje ju tamo očekuju i tom prigodom SOS mame simbolično predaju djecu novim odgajateljima.

Odabir SOS Zajednice mladih u koju će dijete biti smješteno vrši se u procesu donošenja odluke o prelasku, a tijekom koje se razmatraju brojni čimbenici poput trenutne popunjenosti kapaciteta pojedine SOS Zajednice mladih; opcije srednjih škola koje se nude u lokalnoj zajednici pojedine SOS Zajednice mladih i usklađenost s odabirom srednje škole mlade osobe; jesu li braća i/ili sestre već smještene u nekoj od SOS Zajednica mladih; procjene stručnih djelatnika SOS Dječjeg Sela i SOS Zajednice mladih o uklapanju djeteta u već formirane grupe mladih u SOS Zajednicama mladih; kao i preferencije mlade osobe temeljem posjeta SOS Zajednicama mladih i upoznavanju mladih i odgajatelja.

Prilikom posjeta i organiziranih druženja djece iz SOS Dječjeg sela u SOS Zajednicu mladih, nužno im je omogućiti upoznavanje svih odgajatelja koji su zaposleni u pojedinoj SOS

Zajednici mladih. U procesu donošenja odluke o prelasku u SOS Zajednicu mladih **odabir matičnog odgajatelja** također je jedna od stavki koja se razmatra i gdje se daje prilika djetetu da iskaže svoj interes, ali uz sagledavanje svih ostalih važnih čimbenika poput trenutnog broja mladih kojima je određeni odgajatelj već matični odgajatelj, jesu li braća ili sestre kod istog odgajatelja, procjena stručnih djelatnika SOS Dječjeg sela i SOS Zajednice mladih i sl.

- **Osoblje i pružatelji skrbi**

Tijekom boravka u SOS Dječjem Selu odgovornost za proces rada s mladom osobom, izradu Individualnog razvojnog plana i pripremu za osamostaljenje je na SOS mami i voditelju slučaja uz podršku članova stručnog tima za razvoj djece SOS Dječjeg sela, a po potrebi i odgajatelja lokacijski pripadajuće SOS Zajednice mladih sa specifičnim znanjima rada s adolescentima i mladima.

U procesu pripreme za prelazak u sljedeću fazu skrbi sudjeluju SOS mama, voditelj slučaja uz uključivanje drugih članova stručnog tima za razvoj djece SOS Dječjeg sela i voditelj SOS Zajednice mladih. Cilj je osnažiti dijete kako bi što lakše prešlo u sljedeći "stupanj" skrbi. Od izuzetne je važnosti uloga SOS mame kao osobe koja može najbolje procijeniti djetetovu spremnost za prelazak u sljedeću fazu s jedne strane, a s druge strane kao najveća podrška pri donošenju odluke za prelazak.

U rad na pripremi za izlaza iz skrbi u završnom razredu srednjoškolskog obrazovanja uključuje se i stručni suradnik za rad s mladim u procesu izlaska iz skrbi.

2. Briga o mladima u SOS Zajednici mladih

SOS Zajednica mladih je jedan od programa za brigu o mladima u okviru SOS Dječjeg sela Hrvatska namijenjen brizi o mladima tijekom srednjoškolskog obrazovanja i mladima koji su uz to postigli određen stupanj samostalnosti i razvijenosti emocionalno-socijalnih vještina potrebnih za takav oblik skrbi. SOS Zajednice mladih su mjesta gdje mladi zajedno žive dijeleći svakodnevne obveze, a uz svakodnevnu pomoć i podršku odgajatelja nastavljaju učiti i razvijati vještine i znanja potrebna za samostalan život.

Ključna područja razvoja mladih osoba tijekom skrbi u SOS Zajednici mladih su:

- fizički i psihički razvoj mlade osobe,
- emocionalni i socijalni razvoj,
- razvoj vrijednosnog sustava,
- odgovarajuće obrazovanje/osposobljavanje/prekvalifikacije/doškolovanje,
- zapošljavanje,
- rješavanje stambenog pitanja.

• Ciljevi

Osnovni cilj brige i rada s mladima je razvoj emocionalno stabilne, samostalne i odgovorne mlade osobe koja ima dovoljno znanja i vještina da preuzme kontrolu nad svojim životom, koja je integrirana u društvenu zajednicu i spremno se suočava s realitetom života.

Ciljevi razvoja mladih u okviru brige u SOS Zajednici mladih su:

- **Briga za samoga sebe** - sposobnost koja poboljšava dobrobit tijekom adolescencije i mladosti, omogućavajući razvoj zdravih navika i donošenje odgovarajućih odluka. Uključuje aktivnosti s ciljem očuvanja života, te održavanja i poboljšanja cjelokupnog zdravlja i dobrobiti.
- **Razvoj sposobnosti samozbrinjavanja**- kao prioritet zahtijeva razumijevanje tijela kao prvog teritorija za njegu i zaštitu, kao i usvajanje znanja i zdravih stavova i ponašanja za holističko blagostanje i razvoj, kako bi se uspostavila povoljna ravnoteža u odnosu na sve nezdrave radnje i ponašanja koja se pojavljuju u procesu rasta i razvoja.
- **Razvoj zdravih stilova života** - uključuje formiranje ili promjenu navika u potrazi za najboljim mogućim zdravstvenim stanjem.
- **Razvoj sposobnosti za uzajamnu brigu i podršku**- mogućnost prepoznavanja sebe kao dijela grupe i osjećaja podrške okoline.
- **Razvoj sposobnosti traženja i održavanja zaštitnih okruženja**- posebno se odnosi na osobno okruženje adolescenta ili mlade osobe i aludira na sposobnost izbjegavanja nesigurnih i prijetućih okruženja, traženja sigurnih okruženja i aktivnog doprinosa njihovom održavanju.
- **Razvoj sposobnosti za proaktivno društveno sudjelovanje** - odnosi se na sposobnost samih adolescenata i mladih da osmisle, predlože i generiraju promjene u navikama i stjecanju zdravih ponašanja kod sebe i svojih vršnjaka, kroz razvoj strategija kojima upravljaju u skladu s uvjetima i kontekstom u kojima djeluju, kao i njihove planove za budućnost.

• Organizacija skrbi

SOS Zajednice mladih su optimalne za smještaj do 12 mladih, slijedeći trend obiteljski orijentirane skrbi. Smještaj u okviru SOS Zajednice mladih omogućuje se mladima koji su dio djetinjstva proveli u SOS Dječjem selu, a polaze srednjoškolske nastavne programe, kao i mladima koji dolaze izvan sustava SOS Dječjeg sela, ali je procijenjeno da je za njihov daljnji rast i razvoj najbolji smještaj u okviru ovakvog oblika skrbi.

Prijem mlade osobe u SOS Zajednicu mladih definiran je *Pravilnikom o prijemu i otpustu djece SOS Dječjeg sela*, a detaljni proces i kriteriji za prijem djece u SOS Dječje selo opisani su u 4. poglavlju. Razlika je jedino u donošenju konačne odluke o prijemu mlade osobe direktno u SOS Zajednicu mladih, a koju u ovom slučaju donosi direktor SOS Dječjeg sela zajedno s voditeljem SOS Zajednice mladih.

Dob prijema u SOS Zajednicu mladih ovisi o socijalnoj zrelosti mlade osobe, razini obrazovanja odnosno stupnju osposobljenosti. U vrijeme prijema u SOS Zajednicu mladih ne bi trebali biti mlađi od 14 godina, dok je gornja granica za prijem određena završetkom srednjoškolskog obrazovanja ili dodatnog osposobljavanja.

Skrb i usmjeravanje u SOS Zajednici mladih traje optimalno četiri godine, odnosno za vrijeme trajanja srednjoškolskog obrazovanja ili do stjecanja punoljetnosti, uz uvažavanje specifičnosti potreba svake mlade osobe i mogućnost produženog ostanka u SOS Zajednici mladih ovisno o individualnoj procjeni svake mlade osobe.

Dodatne godine mogućnosti ostanka u SOS Zajednici mladih po završetku srednjoškolskog obrazovanja ili punoljetnosti su iznimka u pojedinim situacijama koje to zahtijevaju i definiraju se po individualnoj procjeni mlade osobe, ali u dogovoru s nadležnim Hrvatskim zavodom za socijalni rad, a temeljem [Zakona o socijalnoj skrbi](#) mladoj osobi se omogućava usluga smještaja ili organiziranog stanovanja najdulje do 26. godine života⁴⁷.

Prilikom razmatranja zahtjeva za **prijem za mlade koji dolaze izvan sustava** SOS Dječjeg sela i za koje se traži direktni prijem u SOS Zajednicu mladih, poklanja se posebna pažnja i daje prioritet sljedećim kategorijama mladih:

- mladim osobama koje odrastaju u nepovoljnim životnim okolnostima i
- mladim osobama s primjerenim školskim uspjehom.

U SOS Zajednicu mladih **ne primaju** se mladi:

- s teškoćama u razvoju koji zbog tjelesnih, senzoričkih, komunikacijskih, govorno-jezičnih ili intelektualnih teškoća trebaju dodatnu podršku za razvoj i učenje kako bi ostvarili najbolji mogući razvojni ishod i socijalnu uključenost;
- skloni rizičnim ponašanjima (konzumiranje alkohola, sredstava ovisnosti i/ili eksperimentiranje s drogama);
- mladi koji ispoljavaju teškoće u ponašanju kojima krše društvene i/ili zakonske norme kao preddelikventna ponašanja (krađa, skitnja, napuštanje škole, samoozljeđivanje, nasilni ispadi i sl.) ili imaju dijagnosticiran poremećaj u ponašanju radi antisocijalnog ili autoagresivnog devijantnog ponašanja (teža kaznena djela i prekršaji za koja je u tijeku sudski postupak ili donesena presuda poput provale, razbojništva, nasilje, preprodaja droga, silovanje), ovisnosti, pokušaj suicida i sl.;
- mladi s dijagnosticiranim psihijatrijskim poremećajima.

Indikacije za prestanak boravka u SOS Zajednici mladih neovisno o načinu prijema mogu biti:

- završetak srednjoškolskog obrazovanja, stjecanje punoljetnosti ili po drugoj procjeni stručnog tima za razvoj djece SOS Dječjeg sela,
- ostvareni uvjeti za povratak u biološku obitelj,
- odluka nadležnog Hrvatskog zavoda za socijalni rad.

SOS Dječja sela i SOS Zajednice mladih kao njihove podružnice mogu kod nadležnog Hrvatskog Zavoda za socijalni rad inicirati i predložiti **prijevremeni prekid smještaja** mlade osobe u SOS Zajednici mladih iz sljedećih razloga:

- učestalog i grubog kršenja kućnih pravila i narušavanje organizacije života u SOS Zajednici mladih,
- neopravdanog odustajanja od obrazovanja i samovoljnog prekida školovanja te odbijanje mogućnosti uključivanja u druge oblike obrazovanja ili osposobljavanja,

⁴⁷ Čl. 18. ZOSS-a.

- manifestiranja poremećaja u ponašanju, činjenja krivičnih djela i prekršaja,
- drugih razloga zbog kojih se ostanak mlade osobe procjenjuje nesvrhovitim i neefikasnim za nju, ali i za druge mlade u SOS Zajednici mladih.

Od ostalih odredbi važnih za organizaciju skrbi, nužna je primjena različitih **metoda i alata** u radu s mladima. Stručni djelatnici kao glavni alat u radu s mladima koriste prvenstveno **Individualno razvojno planiranje** koje ujedno predstavlja i proces kojim se mlada osoba vodi na putu do osamostaljenja, a provodi se sukladno globalnim SOS dokumentima *Model for Development Planning*⁴⁸ i *Quality Evaluation of Development Planning*⁴⁹. Uz ovaj glavni alat odgajatelji koriste i razne druge dostupne metode od individualnog i grupnog rada, radionica, edukacija, kao i alata za planiranje izlaska iz skrbi poput priručnika *Okvirko*, samo-procjene mladih, psiho-pedagoškog rada, tečajeva životnih vještina, sportskih i kreativnih aktivnosti i sl.

• Organizacija svakodnevnog života

Organizacija svakodnevnog života u SOS Zajednici mladih detaljno je definirana u *Izvedbenom planu* pojedine SOS Zajednice mladih, a koji obvezno sadržava opise i načine vođenja brige o području upravljanja kućanstvom, održavanju prostora, budžeta i potrošnje sredstava, kućnih pravila i prehrane.

• Infrastruktura

Sva infrastruktura usklađena je sa nacionalnim zakonodavnim propisima o minimalnim uvjetima za pružanje socijalnih usluga kao i sa standardima kvalitete globalne SOS organizacije koje pratimo u svom radu. Opis prostorija i infrastrukture definiran je Izvedbenim planovima svake SOS Zajednice mladih. Ispunjenjem svih prethodnih uvjeta omogućava se ispunjenje prava na privatnost kako mladih osoba tako i stručnih djelatnika. Ostvarenje ovog prava u smislu infrastrukture kontinuirano se revidira putem usklađivanja s nacionalnim i SOS propisima, ali i s nalazima internih revizija iz područja dječjih prava i interne kontrole.

• Obrazovanje

Obrazovanje je važna odskočna daska u procesu osamostaljenja. Pružanje prilike za cjelovito školovanje važno je za budući razvoj mlade osobe i njezinu samostalnost. Tijekom boravka u SOS Zajednici mladih, mlada osoba pohađa redovno srednjoškolsko obrazovanje u lokalnoj zajednici ili po njegovom završetku, neki od dostupnih programa dodatnog obrazovanja ili prekvalifikacije. Tijekom obrazovanja mladima se pruža pomoć i podrška u ostvarivanju svih obrazovnih ciljeva i snažno ih se potiče na postizanje što je moguće većeg uspjeha kao i završavanje što je moguće višeg stupnja obrazovanja u odnosu na njihove individualne sposobnosti i preferencije. Osim svakodnevne direktne

⁴⁸ SOS Children's Villages International (2003). *Model for Development Planning*.

⁴⁹ SOS Children's Villages International (2003). *Quality Evaluation of Development Planning*.

podrške stručnjaka u procesu obrazovanja, mladima se omogućuje i dodatna obrazovna podrška poput pohađanja instrukcija, raznih tečajeva, kao i prekvalifikacija ili osposobljavanja s ciljem stjecanja dodatnih znanja i vještina potrebnih na tržištu rada.

Kako bi se smanjio broj mladih koji prijevremeno napuštaju školu, nastoje se što je moguće ranije uočiti sve poteškoće u učenju i socijalni problemi te osigurati širok raspon usluga kojima se pokušava spriječiti prekid školovanja. Mladi koji su prekinuli školovanje ili dodatnu obuku uvijek dobiju podršku ako se u budućnosti odluče za nastavak obrazovanja.

Sastavni dio pripreme za osamostaljenje, za vrijeme trajanja srednjoškolskog obrazovanja, je i usmjeravanje i podrška u odabiru višeg ili visokog obrazovanja koje se odvija u skladu s individualnim potrebama, kapacitetima, željama i motivacijom za pojedino usmjerenje. Mlade osobe u našoj skrbi, tijekom srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja informiramo, snažno usmjeravamo i podržavamo u procesu prijave za ostvarivanje neke od gradskih ili državnih stipendija kao i specifičnih stipendija javnih i privatnih tijela za populaciju mladih odraslih u alternativnoj skrbi. Većina naših mladih osoba uspješno ostvaruje barem jednu takvu stipendiju koja im je financijska podrška u ostvarenju obrazovnih ciljeva.

Briga je snažno usmjerena na svu pomoć i podršku u ostvarivanju obrazovnih ciljeva, prvenstveno od strane matičnog odgajatelja uz dodatnu podršku drugih stručnih djelatnika SOS Zajednice mladih, ali i mogućnost angažiranja vanjskih stručnjaka po potrebi i u skladu s financijskim mogućnostima organizacije.

- **Zapošljivost, zapošljavanje i poduzetničke vještine**

Ukoliko se mlada osoba po završetku srednje škole ili dodatnog osposobljavanja ne odluči za studij već za izlazak na tržište rada, proces usmjeravanja koji vodi odabiru karijere provodi se kroz individualni i grupni rad s mladima od strane stručnjaka organizacije, ali i vanjskih suradnika koji se angažiraju za pojedine teme; mladi se snažno potiču na obavljanje sezonskih poslova i volontiranje kao oblik stjecanja radnog iskustva; osigurava im se mogućnost upoznavanja i suradnje s individualnim mentorima (više pogledati u dokumentu *Okvir rada privatne osobe-donatora s mladom osobom iz sustava skrbi kroz proces mentorstva*⁵⁰), ali i tvrtkama, poduzetnicima i/ili obrtnicima kao i direktnog rad s njihovim zaposlenicima kroz mentorski proces. Kroz ovakve oblike suradnje mladi imaju mogućnost stjecanja znanja i iskustava kroz prakse, učeničke poslove i/ili stažiranje. Sve ove aktivnosti zaokružene su i praktičnom podrškom stručnog suradnika koji djeluje kao osobni mentor mladima u suočavanju sa stvarnim svijetom potrage za zaposlenjem, razgovorima za posao, radnom etikom, pravima i sl.

Stjecanje svih potrebnih vještina zapošljivosti, zapošljavanja i/ili poduzetničkih vještina, kao i vještina zadržavanja zaposlenja sastavni su dio procesa pripreme za izlazak iz skrbi koji se obvezno provodi sa svim mladima tijekom njihova boravka u SOS Zajednici mladih, a što je detaljnije opisano u odjeljku *Priprema za izlazak iz skrbi*.

⁵⁰ SOS Dječje selo Hrvatska (2022). *Okvir rada privatne osobe-donatora s mladom osobom iz sustava skrbi kroz proces mentorstva*.

Briga je snažno usmjerena na svu pomoć i podršku u ostvarivanju ciljeva u području zapošljavanja, prvenstveno od strane matičnog odgajatelja uz dodatnu podršku drugih stručnih djelatnika SOS Zajednice mladih, ali i mogućnost angažiranja vanjskih stručnjaka po potrebi i u skladu s financijskim mogućnostima organizacije. Također uz intenzivno uključivanje stručnog suradnika za pripremu za izlazak iz skrbi u završnom razredu srednjoškolskog obrazovanja mlade osobe.

- **Zdravlje**

Od iznimne važnosti u SOS Zajednici mladih je i briga za zdravlje i dobrobit mlade osobe. Stoga se posebna pažnja posvećuje brizi za tjelesno zdravlje, emocionalni razvoj i mentalno zdravlje kao i seksualno i reproduktivno zdravlje. Ovo područje detaljno se procjenjuje za svaku mladu osobu prilikom izrade Individualnog razvojnog planiranja kada se definiraju i planiraju aktivnosti i mjere usmjerene unapređenje, čuvanje i/ili vraćanju zdravlja. Kroz ovaj proces određuju se **individualne** mjere i aktivnosti koje se s obzirom na mogućnosti u lokalnoj zajednici nastoje osigurati mladoj osobi. Na razini SOS Zajednice mladih, a temeljem svih planova mladih osoba, određuju se i **grupne** mjere i aktivnosti usmjerene zdravstvenom odgoju kao i prevenciji neželjenih ponašanja ili stanja, a planiraju se kontinuirano tijekom godine, prilagođeno potrebama, dobi i spolu mladih osoba.

Svim mladima je osiguran pristup primarnoj zdravstvenoj zaštiti (zdravstvena zaštita predškolske i školske djece, djelatnost opće medicine, dentalna zdravstvena zaštita, zdravstvena zaštita djevojaka i žena), a u slučaju potrebe i pristup sekundarnoj (dijagnostički, terapijski ili rehabilitacijski postupci, specijalističko liječenje) i tercijarnoj zdravstvenoj zaštiti (visokodiferencirane pretrage i terapijski zahvati).

Temi zdravlja mladih pristupa se s fokusom na prava, uzimajući u obzir pri svakoj odluci i djelovanju najbolje interese mlade osobe, uvijek osiguravajući njihovu sveobuhvatnu zaštitu. Također nam je važno da mladi imaju pristup znanstveno potkrijepljenim informacijama za donošenje odluka, kao i kvalitetnim uslugama kako bi mogli razviti zdrave navike i nove oblike brige, posebice o spolnom i reproduktivnom zdravlju koje osigurava da mogu ostvariti svoje životne odluke i izbjeći neplanirane ili neželjene situacije koje utječu na njihovu sadašnju i buduću kvalitetu života. Sve aktivnosti usmjerene brizi za zdravlje vođene su od strane matičnog odgajatelja uz intenzivnu participaciju mlade osobe, ali i po potrebi uključivanje SOS mame i drugih stručnih djelatnika.

Pod posebne odredbe u području zdravlja definirana je briga o maloljetnim trudnicama smještenim u SOS Zajednici mladih, sukladno SOS standardima, ali i nacionalnim propisima i zakonima na način da se mladoj osobi po ostvarenju trudnoće ostavlja mogućnost boravka u SOS Zajednici mladih do određenog stupnja trudnoće uz pružanje intenzivne potpore, ali i iniciranje postupka premještanja pri Hrvatskom zavodu za socijalni rad, čija je to zakonska obveza. Maloljetne trudnice su po [Zakonu o socijalnoj skrbi](#) posebna kategorija korisnika za koju SOS Dječje selo, ukoliko se pokaže potrebnim, može ishoditi rješenje o pružanju ove usluge slijedeći proceduru propisanu nacionalnim zakonodavstvom.

- **Socijalna integracija**

Socijalna integracija mladih snažno je podržana kroz ostvarene suradnje SOS Zajednice mladih s dionicima u lokalnoj zajednici, ali i upućivanjem mladih na stvaranje ovakvih kontakata i veza te širenje socijalne mreže. Mladi se kontinuirano upoznaju s informacijama o uslugama koje su im dostupne u lokalnoj zajednici, kao što su stanovanje, zdravstvena zaštita, socijalna prava, sportske i kulturne aktivnosti itd., te im se pruža podrška u pristupu svim uslugama koje jamče poštivanje njihovih prava.

Kao sastavni dio podrške mladima u razvoju socijalne mreže snažno se potiče ostvarenje i/ili održavanje kontakata s biološkom obitelji i rodbinom, ukoliko je procijenjeno da je to u najboljem interesu mlade osobe i sukladno rješenju nadležnog Hrvatskog zavoda za socijalni rad. U tom slučaju mladima se osigurava sve nužno za održavanje kontakta, bilo kroz telefonske pozive, poruke ili omogućavanje prostora za susrete ili pak potrebnih sredstava za odlaske na duže ili kraće posjete obiteljima ili rodbini.

- **Osoblje i pružatelji skrbi**

Voditelj SOS Zajednice mladih i odgajatelji, u potpunosti pokrivaju svakodnevnu brigu o svim mladima u SOS Zajednici mladih. Jedan odgajatelj vodi posebnu brigu o najviše četvero mladih tijekom njihova boravka u SOS Zajednici mladih te je imenovanim matičnim odgajateljem tih mladih osoba. Po izlasku mlade osobe iz SOS Zajednice mladih i prelaskom u program naknadne skrbi, matični odgajatelj postaje matičnim savjetnikom ove mlade osobe. Pri tome jedan odgajatelj u isto vrijeme može voditi brigu o najviše šestoro mladih u programu naknadne skrbi.

Prema definiranom osnovnom profilu zaposlenika, tim stručnog osoblja SOS Zajednice mladih čine:

- **1 voditelj** - VSS, dipl. socijalni pedagog, psiholog, socijalni radnik ili nekog drugog pedagoškog usmjerenja. Potrebno je iskustvo u radu s mladima, razvijene menadžerske vještine, komunikativnost i kooperativnost u radu, poznavanje neke od psihoterapijskih ili savjetovališnih tehnika;
- **4 do 5 odgajatelja** - VSS, dipl. socijalni pedagog, psiholog, socijalni radnik ili nekog drugog pedagoškog usmjerenja. Poželjno je iskustvo u radu s mladima, dodatna znanja iz područja grupnog rada, neka od savjetovališnih ili psihoterapijskih tehnika, spremnost za preuzimanje brige o svim mladima u SOS Zajednici, matičnog odgajateljstva za do 4 mladih u SOS Zajednici mladih te matičnog savjetništva za do 6 mladih u programima naknadne skrbi. Također, potrebna je spremnost za kontinuiranu suradnju sa SOS mamom, članovima stručnog tima za razvoj djece i direktorom SOS Dječjeg sela;
- **1 stručni suradnik za rad s mladima u procesu pripreme za izlazak iz skrbi** (osobni mentor) po lokaciji uz raspodjelu na dvije pripadajuće SOS Zajednice mladih.

Prema definiranom osnovnom profilu zaposlenika, ostalo osoblje SOS Zajednice mladih čini:

- **1 Kuhar- SSS, kvalificirani kuhar**

Detaljni opis pojedine poslovne pozicije definiran je kroz procese Odjela za ljudske resurse i usklađen sa opisom zadataka i ključnih kompetencija sukladno nacionalnim zakonskim propisima i preporukama međunarodne SOS politike *Vodič za razvoj mladih*.

Kao posebna odredba, koja se jednako primjenjuje na sve djelatnike, ističe se obveza cjeloživotnog učenja što uključuje pohađanje internih edukacija i skupova organiziranih od strane poslodavca kao i uključivanje u različite oblike osposobljavanja organiziranih od strane vanjskih stručnjaka i/ili organizacija. Sastavni dio trajnog usavršavanja, ali i brige za stručnjake je i obveza pohađanja supervizija stručnog rada (individualno i/ili grupno) i pohađanje edukacije iz područja zaštite dječjih prava *Postupci za prijavu i poduzimanje mjera za očuvanje sigurnosti djece u nacionalnoj organizaciji*⁵¹, oboje osigurano i financirano od strane organizacije. Specifična područja razvoja tima SOS Zajednice mladih dodatno su definirana Godišnjim planom edukacije pojedine SOS Zajednice mladih.

- **Priprema za izlazak iz skrbi**

Proces pripreme za izlazak iz skrbi temelji se na načelu **progresivne autonomije**⁵² koji podrazumijeva da, kako ljudi rastu i razvijaju svoje kapacitete, postupno preuzimaju kontrolu i počinju koristiti slobodu i odgovornost nad svojim životom i različitim osobnim vještinama koje su prethodno pokrivali skrbnici ili država.

Međutim, kako bi mladi ljudi uspješno ostvarili ovu tranziciju, moraju postojati potrebni društveni i institucionalni uvjeti koji će im omogućiti da razviju svoje identitete, diferenciraju se od referentnih osoba u obiteljima i okruženjima skrbi te, konačno, istražuju i razvijaju svoje osobne vještine i sposobnosti. Zauzvrat, to će im omogućiti da oblikuju vlastitu tranziciju prema neovisnosti, psihološkoj i praktičnoj autonomiji, a u konačnici da postanu samostalni, samodostatni, aktivni članovi društva koji preuzimaju odgovornost za svoju životnu situaciju, zaposlenje i brigu za sve svoje potrebe.

Kako bi adolescenti i mladi ljudi stekli autonomiju i neovisnost, moraju razviti vještine i kompetencije koje im omogućuju da definiraju svoje životne putove. Ova autonomija i neovisnost postižu se trajnim učenjem, koje uključuje stjecanje i razvoj znanja, vještina, stavova i sklonosti koje mladima omogućuju definiranje, planiranje i izvršavanje radnji usmjerenih ka postizanju vlastitih ciljeva.

Iz navedenih spoznaja, proces pripreme za izlazak iz skrbi ima **svrhu** osnažiti i mentorirati mladu osobu koja je u procesu napuštanja skrbi ili je napustila sustav skrbi i započinje put

⁵¹ SOS Children's Villages International; Postupci za prijavu i poduzimanje mjera za očuvanje sigurnosti djece u nacionalnoj organizaciji

⁵² Konvencija o pravima djeteta iz 1989. navodi da osobe mlađe od 18 godina trebaju ostvarivati svoja prava u skladu sa svojim razvojnim sposobnostima. Ova evolucija sposobnosti nazvana je načelom progresivne autonomije, koja proizlazi iz priznavanja djelovanja djece i adolescenata, odnosno iz priznavanja njihove sposobnosti za samostalno djelovanje, kao i iz prepoznavanja njihove sposobnosti kao građana, njihov status kao subjekata prava i nositelja promjene.

u samostalni život. **Cilj** procesa je praćenje, vođenje i potpora mladoj osobi prilikom čega je potrebno oslanjati se na njihove resurse i vlastito aktivno sudjelovanje u uočavanju i isprobavanju alternativnih načina unaprjeđenja kompetencija, donošenja odluka i poboljšanja kvalitete života.

Priprema mladih u SOS Dječjem selu započinje od prvog dana dolaska u SOS Dječje selo ili SOS Zajednicu mladih. Formalni prekid skrbi po nacionalnom zakonodavstvu događa se po stjecanju punoljetnosti ili završetku srednjoškolskog obrazovanja, a u SOS Dječjem selu bez obzira na to, podršku nastavljamo pružati mladima kroz neki od programa naknadne skrbi, ukoliko se i oni sami odluče na taj korak. Mladi također po formalnom prekidu skrbi mogu donijeti odluku u prelasku u potpunu samostalnost. Bez obzira na odluku mlade osobe strukturirana priprema mladih osobi od jednostavnije do intenzivnije kreće tijekom njihovog srednjoškolskog obrazovanja, neovisno je li mlada osoba na skrbi u SOS Dječjem selu ili u SOS Zajednici mladih, a treba obuhvaćati odgojne postupke i psihološko pedagoški rad s ciljem učenja mladih potrebnim socijalnim i životnim vještinama koje će im olakšati samostalan život i preuzimanje brige o svom životu, poticati njihovo samopouzdanje i odgovorno ponašanje, kao i stvaranje socijalne mreže izvan SOS Dječjeg sela. Priprema mladih treba biti usmjerena svladavanju osnovnih životnih vještina i razvoju sposobnost zadovoljenja elementarnih potreba, poticanju snalažljivosti i proaktivnosti, samozastupanja i odgovornog ponašanja. Osnovni cilj je iz godinu u godinu mlade sve više osamostaljavati i poticati na samostalno odlučivanje uz preuzimanje odgovornosti za posljedice vlastitog ponašanja.

Stručni djelatnici podupiru praktičnu pripremu mladih kroz razvoj bitnih **vještina** za samostalan život koje se mogu podijeliti na:

- A. opipljive vještine: uključuju obrazovanje, zanimanje, sposobnost traženja posla ili pronalaska doma, kao i vještine povezane s potrošnjom (npr. upravljanje novcem) i sl.
- B. nematerijalne vještine: uključuju složenije, manje specifične sposobnosti koje je teže mjeriti, kao što su donošenje odluka, planiranje, sposobnost učinkovite i asertivne komunikacije, samopoštovanje povezano sa samospoznajom i šire društvene vještine.

Strukturirana i intenzivnija faza pripreme počinje najmanje dvije godine prije prelaska u Program polusamostalnog života ili u potpunu samostalnost. Individualni razvojni plan mora sadržavati jasno definiranu završnu fazu pripreme s konkretnim ciljevima i mjerama za prelazak koji se temelje na individualnim potrebama svake mlade osobe, okolnostima u zemlji i postojećoj zakonskoj regulativi i to kroz dvije ključne faze.

Prva faza započinje dvije godine prije prelaska u Program polusamostalnog života ili potpunu samostalnost, a opći ciljevi ove faze su:

- jačanje osjećaja odgovornosti u mladoj osobi,
- stjecanje društvenih i komunikacijskih vještina,

- jačanje specifičnih i praktičnih životnih vještina,
- stjecanje neophodnih vještina za kompetentnost na tržištu rada,
- stjecane vještina financijske pismenosti i štednje.

Druga faza započinje godinu dana prije prelaska u Program polusamostalnog života ili potpunu samostalnost, a opći ciljevi ove faze su:

- prihvaćanje činjenice odlaska iz skrbi,
- razvoj svjesnosti o vlastitim mogućnostima,
- izrada plana izlaska iz skrbi s definiranim specifičnim ciljevima i aktivnostima za prijelaz u Program polusamostalnog života ili izlazak u potpunu samostalnost, unutar individualnog razvojnog plana, s detaljno opisanim konkretnim mjerama, rokovima, odgovornostima i proračunom.

Obje faze imaju za cilj razvoj kompetencija, odnosno skupa znanja, vještina i vrijednosti/stavova u **području** obrazovanja i korištenja prilika za cjeloživotno učenje, zapošljavanja i zadržavanja zaposlenja, financijske i digitalne pismenost, stanovanja, brige o tjelesnom i mentalnom zdravlju te osobnom razvoju, slobodnog vremena i uključivanja u lokalnu zajednicu, praktičnih znanja i vještina, razvijanja socijalne mreže i sustava podrške, informiranja o uslugama i pravima.

Kao dio druge faze i intenzivne pripreme mladih u posljednjoj godini srednjoškolskog obrazovanja uključena je i **dodatna stručna osoba**, stručni suradnik za rad s mladima u procesu pripreme za izlazak iz skrbi, a koji se specifično bavi ovim područjem kroz izrađeni **Program pripreme za izlazak iz skrbi**.

Priprema za izlazak iz skrbi, od neformalnih aktivnosti do formalne i strukturirane prethodno opisane pripreme, odvija se redovno od strane SOS mame i stručnih djelatnika tima za razvoj djece SOS Dječjeg sela, ako je mlada osoba tijekom srednjoškolskog obrazovanja na skrbi u SOS Dječjem selu, uz podršku odgajatelja i stručnog suradnika za rad s mladima u procesu pripreme za izlazak iz skrbi. Kada je mlada osoba tijekom srednjoškolskog obrazovanja na skrbi u SOS Zajednici mladih priprema se odvija od strane odgajatelja kao i kroz dodatnu podršku stručnog suradnika za rad s mladima u procesu pripreme za izlazak iz skrbi.

Kroz dodatni rad na pripremi zajednički cilj mlade osobe, matičnog odgajatelja i stručnog suradnika je prepoznati i definirati područja razvoja vezana uz specifičnu i individualnu situaciju mlade osobe utemeljene na njenim tada već konkretnim odlukama i smjeru razvoja po izlasku iz skrbi. Ti se ciljevi ugrađuju u izradu Individualnog razvojnog plana s posebnim naglaskom na izradu Plana izlaska iz skrbi za mladu osobu u kojem bi se trebali nalaziti svi koraci u pripremi, detalji o početku samostalnog života kao što su stambeno pitanje, zaposlenje ili dodatno školovanje, obitelj, šira socijalna mreža i ostale važne komponente koje će osigurati uspješnu reintegraciju mlade osobe u lokalnu zajednicu.

Dodatni rad stručnog suradnika s mladom osobom odvija se kroz minimalno 10 strukturiranih individualnih i/ili grupnih susrete s individualiziranom razradom tema prilagođenih mladoj osobi i njenim trenutnim potrebama, a rad se u što većoj mjeri bazira na praktičnom stjecanju znanja i iskustava što uključuje zajedničke posjete javnim

ustanovama, podrška pri ishođenju ili pripreme dokumentacije, zajednički susreti s poslodavcima, stanodavcima i sl.

Oblici usmjeravanja i podrške odvijaju se korištenjem sljedećih metoda:

- savjetovanje, usmjeravanje i emocionalno osnaživanje mladih u prevladavanju poteškoća i svakodnevnih životnih izazova,
- podrška mladima u pronalaženju odgovarajućih informacija potrebnih u svakodnevnom životu (usluge socijalne skrbi, stipendije itd.),
- savjetovanje i podrška mladima u razvoju socijalnih i praktičnih vještina (upravljanje režijskim troškovima, komunikacija sa Zavodom za zapošljavanje, prijavljivanje boravka, racionalno korištenje sredstava za život itd.),
- osnaživanje mladih kako bi stvorili uvjete za očuvanje i razvoj osobnih mogućnosti i odgovoran odnos prema sebi i drugima

Ovakva dodatna podrška mladima, po završetku njihova srednjoškolskog obrazovanja nastavlja se i u slučaju prelaska mlade osobe u Program polusamostalnog života gdje se rad i suradnja sa stručnjacima nastavlja po istom principu rada i suradnje tijekom boravka u prethodnom obliku skrbi. Stoga su priprema za izlazak i **podrška nakon izlaska** iz skrbi jedan cjeloviti proces. Dužina i intenzitet **podrške nakon izlaska iz skrbi** može varirati u skladu s potrebama i životnim okolnostima mlade osobe. Tako se može dogoditi da mlada osoba zatraži nizak stupanj podrške u početku, no kada se životna situacija promijeni važno je osigurati joj pristup intenzivnijim uslugama.

Stručni suradnik napredak mlade osobe redovno komunicira sa SOS mamom i stručnim djelatnicima tima za razvoj djece SOS Dječjeg sela u slučaju boravka mlade osobe u SOS Dječjem selu; s voditeljem SOS Zajednice mladih i matičnim odgajateljem u slučaju boravka mlade osobe u SOS Zajednici mladih; te s voditeljem SOS Zajednice mladih i matičnim savjetnikom u slučaju uključenosti mlade osobe u Program polusamostalnog života.

Na ovaj način osiguravamo još jednu odraslu osobu koja prati razvoj mladih i predana je njihovoj pripremi za potpunu samostalnost.

3. Program polusamostalnog života

Podrška i pomoć mladima po završetku srednjoškolskog obrazovanja ili stjecanja punoljetnosti pruža se kroz zadnju fazu sustava skrbi SOS Dječjeg sela o mladima-naknadnu skrb, koja mladim osobama pruža mogućnost dobivanja daljnje brige i pomoći kroz razne sadržaje, a prvenstveno i najsveobuhvatnije kroz **Program polusamostalnog života**.

Program polusamostalnog života je glavni oblik naknadne skrbi SOS Dječjeg sela i predstavlja specifičan oblik skrbi kojim se pruža podrška mladim osobama na početku njihovog samostalnog života i pomaže im se da postanu neovisni na najbrži i najučinkovitiji način. Svrha programa polusamostalnog života je podržavanje mlade osobe u procesu preuzimanja potpune odgovornost za vlastiti život.

Mogućnosti sudjelovanja u programu imaju svi mladi koji su bili uključeni u neki od prethodnih koraka brige, bilo u SOS Dječjem selu ili SOS Zajednici mladih, a po ispunjenju niže navedenih kriterija za prelazak u program ne postoji ograničenje s obzirom na dužinu boravka u prethodnim koracima brige.

Kroz Programu polusamostalnog života mladima se pruža savjetovana i financijska podrška i praćenje u procesu prilagodbe na samostalni život, a to vrijeme mladi nastoje iskoristiti i za štednju, stjecanje novih životnih vještina, dodatno formalno i neformalno obrazovanje kao i pronalaženje ili zadržavanje sigurnog i stabilnog zaposlenja koje će im omogućiti sigurniju i sretniju budućnost.

- **Ciljevi**

Glavni ciljevi skrbi za mlade osobe tijekom trajanja Programa polusamostalnog života su:

- pronalazak i/ili zadržavanje zaposlenja i ostvarivanje redovitih primanja,
- ustrajanje u ostvarivanju postavljenih obrazovnih ciljeva kroz studij ili druge oblike formalnog ili neformalnog obrazovanja,
- osiguravanje primjerenog smještaja,
- samostalno i odgovorno ponašanje prema sebi i drugima.

- **Kriteriji za prelazak u program**

Program polusamostalnog života definiran je na osnovu individualnog razvojnog planiranja kojega su zajednički sačinili SOS mama, stručnjaci tima za razvoj djece SOS Dječjeg sela i mlada osoba u slučaju brige o mladoj osobi u SOS Dječjem selu, te mlada osoba i matični odgajatelj u slučaju brige o mladoj osobi u SOS Zajednici mladih.

Za prelazak mlade osobe iz prethodnog oblika skrbi u Program, potrebno je zadovoljiti sljedeće preduvjete:

- mlada osoba je pokazala dostupnost pedagoškom vođenju i usmjeravanju te spremnost za postupno preuzimanje odgovornosti za vlastiti život,

- završeno srednjoškolsko obrazovanje ili prekvalifikacija ili dodatno osposobljavanje ukoliko je mlada osoba bila uključena u takav oblik obrazovanja,
- pismeni zahtjev mlade osobe za uključenjem u Program i spremnost potpisivanja ugovora kojim se reguliraju prava i obveze između ugovornih strana.

Poželjno je da mlada osoba ispuni i dodatne kriterije koji obuhvaćaju:

- stečene vještine raspolaganja vlastitim novcem i razvijene navike štednje novca,
- razvijene socijalne vještine,
- stečeno određeno radno iskustvo (praksa, sezonski posao, volontersko iskustvo i sl.).

Važan preduvjet za ulazak mlade osobe u Program polusamostalnog života je i preporuka i pozitivna procjena SOS mame u slučaju prelaska mlade osobe u Program iz SOS Dječjeg sela, koju dopunjuje stručni tim za razvoj djece SOS Dječjeg sela; te preporuka i pozitivna procjena matičnog odgajatelja, koju dopunjuje tim SOS Zajednice mladih i stručni suradnik za rad s mladima u procesu izlaska iz skrbi, a potvrđuje voditelj SOS Zajednice mladih ukoliko mlada osoba u Program prelazi iz SOS Zajednice mladih. O svakoj preporuci obavještava se direktora SOS Dječjeg sela.

Preporuka i procjena mlade osobe temeljena je na procjeni njegovog cjelokupnog ponašanja tijekom života u SOS Zajednici mladih, odnosa prema vršnjacima, odgajateljima, školskim obvezama i obvezama u SOS Zajednici mladih, odnosa prema imovini, razini razvijenosti njegovih socijalnih i emocionalnih vještina.

Odluka o prijelazu u Program polusamostalnog života treba biti definirana najmanje četiri mjeseca prije realizacije. Mlada osoba koja je zadovoljila navedene kriterije prelazi u Program polusamostalnog života nakon završetka skrbi u SOS Dječjem selu ili SOS Zajednici mladih. Mlada osoba koja nije zadovoljila kriterije ili odbije ući u Program polusamostalnog života te se nakon faze skrbi u SOS Dječjem selu ili SOS Zajednici mladih odluči na potpunu samostalnost i dalje ima pravo prijaviti se za sudjelovanje u Programu polusamostalnog života **u roku od jedne godine nakon** odlaska iz SOS Zajednice mladih po redovnoj proceduri.

• Osnovna obilježja Programa

Programom mogu biti obuhvaćane sljedeće kategorije mladih:

- zaposleni mladi,
- mladi koji aktivno traže posao,
- studenti (redovni i izvanredni).

Trajanje programa:

- za mlade koji su zaposleni ili u potrazi za zaposlenjem do tri godine,
- za mlade koji studiraju do godinu dana nakon završetka studija, odnosno prestanka studentskih prava.

Kroz program su osigurani sljedeći oblici podrške:

- stručna i savjetodavna podrška i praćenje,
- financijska podrška,
- podrška u stambenom zbrinjavanju.

U nastavku je detaljnije opisano što podrazumijeva određeni oblik podrške mladima tijekom Programa polusamostalnog života.

• **Stručna i savjetodavna podrška i praćenje**

Stručnu i savjetodavnu podršku i praćenje mladima pružaju matični savjetnici koji su tijekom njihova boravka u SOS Zajednici mladih bili njihovi matični odgovornici, a koji su uz ostale stručnjake najintenzivniji pratili, usmjeravali njihov razvoj i osnaživali ih za ovaj korak u životu. Dodatnu stručnu podršku predstavlja i stručni suradnik za rad s mladima u procesu izlaska iz skrbi koji je i u prethodnom razdoblju života ovim mladim ljudima bio osobni mentor i praktična podrška u svakodnevnim izazovima.

Teme i područja koja se kroz stručnu i savjetodavnu podršku pokrivaju individualno su određene u skladu s potrebama, željama i motivacijom mlade osobe, a neke od njih su obrazovanje i korištenje prilika za cjeloživotno učenje, zapošljavanje i zadržavanje zaposlenja, financijska i digitalna pismenost, stanovanje, briga o tjelesnom i mentalnom zdravlju te osobnom razvoju, slobodno vrijeme i uključivanje u lokalnu zajednicu, praktična znanja i vještina, razvijanje socijalne mreže i sustava podrške, informiranje o uslugama i pravima i sl.

Metode i alati kojima se koriste matični savjetnici su prvenstveno Individualno razvojno planiranje kao glavni alat kojim se mlada osoba vodi na putu do potpunog osamostaljenja, ali i razne druge dostupne metode od individualnog i grupnog rada, radionica, edukacija, kao i alata poput Okvirka, samo-procjene mladih i sl.

Savjetovanje i sastanci utvrđuju se u vremenskom okviru, prema dogovorima i potrebama savjetnika i mlade osobe. Tijekom susreta se određuju opće i specifične mjere i prati napredak mlade osobe i razina njenog aktivnog angažmana u nošenju sa svakodnevnim životnim situacijama i izazovima kao i iznenadnim ili nepredviđenim okolnostima.

• **Financijska podrška**

Tijekom trajanja Programa, mlade osobe se snažno potiče da ostvaruju trajno zaposlenje koje će im omogućiti prihode dovoljne za podmirenje životnih potreba, odrađuju poslove putem studentskih ugovora ukoliko studiraju, a ukoliko iz raznih razloga nisu u mogućnosti pronaći trajno zaposlenje, pokušaju kroz poslove na određeno vrijeme, sezonske poslove i sl. osigurati barem dio sredstava za svoje životne potrebe. Na ovaj način se mlade osobe potiče na što veću samostalnost u brizi za vlastite prihode i osiguravanje životnih potreba.

Ukoliko tako nalažu ekonomske okolnosti i ako mlada osoba vlastitim prihodima ne može postići razinu minimalnog životnog standarda, mlada osoba se prvenstveno upućuje na korištenje prava iz sustava socijalne skrbi koje može ostvariti temeljem svoje situacije, na sustav stipendiranja ukoliko mlada osoba studira, pruža joj se podrška u povezivanju s individualnim donatorima-mentorima ukoliko oni postoje u bazi SOS Dječjeg sela Hrvatska, upućuje ih se na druge nacionalne i lokalne izvore financijske pomoći, a koji su u tom trenutku dostupni i o kojima postoje saznanja.

Tek nakon što se iscrpe sve prethodno navedene mogućnosti i ukoliko mlada osoba i dalje ne može osigurati dovoljno sredstava za osnovne ili izvanredne životne potrebe, mladoj osobi se može pružiti **financijska podrška**.

Financijska pomoć SOS Dječjeg sela se stoga dodjeljuje iznimno, u određenim izvanrednim okolnostima i utemeljeno na stvarnim potrebama mlade osobe ukoliko:

- nema zaposlenje uvjetovano situacijom otežane mogućnosti zapošljavanja na tržištu rada, gubitka radnog mjesta razlozima izvan sfera utjecaja mlade osobe (tehnološki višak, zatvaranje radnog mjesta, itd.), uslijed privremenog gubitka radne sposobnosti (akutna bolest, povrede, nezgode), ako mlada osoba radi kod poslodavca gdje se privremeno ne isplaćuje plaća, ako nema redovnih prihoda ili ako ih ima, a nedovoljni su za podmirenje osnovnih životnih potreba
- studira, a razlozima koji su izvan sfere utjecaja mlade osobe nije uspjela ostvariti stipendiju ili ukoliko ju ostvaruje, iznos stipendije nije dovoljan za podmirenje potreba i mlada osoba nije u mogućnosti pronaći adekvatan posao uz studij, a u slučaju plaćanja školarine da mlada osoba nije bila u mogućnosti nastaviti školovanje bez njenog plaćanja
- u drugim slučajevima hitnih, kriznih situacija ili izvanrednih potreba

Novčana pomoć se stoga može odobriti kada mlada osoba nije u mogućnosti samostalno ili iz drugih izvora podmiriti troškove:

1. **obrazovanja**, koji mogu uključivati školarinu za studij ili drugi oblik formalnog ili neformalnog obrazovanja ili druge potrebe povezane sa obrazovanjem (knjige, studijski posjeti i sl.)
2. **stanovanja**, koji mogu uključivati troškove pologa za stan, najma stambenog prostora, režijski troškovi i sl.
3. **životnih potreba**, koji mogu uključivati troškove prehrane, odjeće, prijevoza, higijene i sl.
4. **izvanrednih potreba**, koji mogu uključivati troškove preseljenja, zdravstvene potrebe ili druge nepredviđene potrebe u kojima njihov prihod nisu dostatni za pokrivanje novonastalih troškova života, stanovanja, očuvanja zdravlja, obrazovanja i sl.

Kriteriji koji moraju biti ispunjeni kao pretpostavka za traženje novčane pomoći su:

- **kriteriji koje mora zadovoljiti mlada osoba:**
 - primjereno ponašanje prema zaposlenju i uredno ispunjenje obveza preuzetih potpisom ugovora o radu ukoliko je mlada osoba zaposlena,
 - motiviranost za nastavak školovanja, primjeren uspjeh u dosadašnjem školovanju, marljiv i savjestan pristup ispunjenju obveza preuzetih školovanjem,

- posvećenost traženju zaposlenja i ispunjenje obveza dogovorenih u procesu traženja zaposlenja ukoliko mlada osoba nema stalan posao,
 - odgovornost i samostalnost,
 - podnesena pisana zamolba s pojašnjenjem nastale potrebe za financijskom pomoći i priloženim dokazima, ukoliko oni postoje.
- **ostali kriteriji:**
- potreba treba biti planiran u Individualnom razvojnom planu, osim u slučaju izvanrednih i neplaniranih potreba,
 - pozitivno mišljenje i prijedlog matičnog savjetnika,
 - preporuka voditelja SOS Zajednice mladih prema navedenim kriterijima i s osvrtom na mogućnosti stjecanja drugih izvora financijske podrške.

Pomoć se može odobriti za pokriće cjelokupnog ili dijela iznosa potrebe mlade osobe, a visina se određuje individualno, za svaku mladu osobu pojedinačno, u skladu s naprijed navedenim minimalnim standardima i uvažavajući načelo skromnog i racionalnog pristupa korištenja financijskih sredstava organizacije.

Najveći mogući iznos isplate, jednoj mladoj osobi, tijekom jedne kalendarske godine je 1.000 €, a odluka o iznosu i isplati donosi se na razini SOS Dječjeg sela. U iznimnim slučajevima kada postoji opravdan razlog za isplatu iznosa većeg od 1.000€, na preporuku voditelja SOS Zajednice mladih, direktor SOS Dječjeg sela mora uputiti zahtjev na odobrenje nacionalnoj direktorici.

Za svaki slučaj se posebno određuje i kontinuitet isplate- cijeli iznos u jednom mjesecu ili manji iznosi kroz nekoliko mjeseci.

Svaki podneseni zahtjev se individualno procjenjuje na razini voditelja SOS Zajednice mladih, matičnog savjetnika i u dogovoru s direktorom SOS Dječjeg sela. U zahtjevu mlada osoba mora jasno obrazložiti nastalu potrebu i priložiti dokaze, ukoliko oni postoje. Molba mlade osobe s preporukom voditelja SOS Zajednice mladih dostavlja se direktoru SOS Dječjeg sela koji donosi konačnu odluku.

• **Podrška u stambenom zbrinjavanju**

Jedno od važnih područja rada s mladom osobom u Programu polusamostalnog života je područje stanovanja. Mlada osoba sama odlučuje gdje će živjeti tijekom trajanja programa poštujući zadane okvire i financijske mogućnosti organizacije. Pitanje stambenog zbrinjavanja planira se što ranije tijekom skrbi, a u procesu značajnu ulogu ima matični odgajatelj. Plan stambenog zbrinjavanja mora biti definiran najkasnije do trenutka donošenja pozitivne odluke o prijelazu mlade osobe u Program polusamostalnog života.

Mogući načini stanovanja mladih tijekom trajanja programa polusamostalnog života su:

- najam stambenog prostora (soba, stan, kuća),
- korištenje stambenog prostora obitelji, prijatelja, partnera mlade osobe i slično,
- korištenje stambenog prostora u vlasništvu mlade osobe,
- korištenje smještaja u studentskim domovima,

- korištenje stambenog prostora u stanovima koje je SOS Dječje selo Hrvatska dobilo na korištenje od tijela gradske, lokalne ili državne vlasti, kao i privatnih osoba,
- drugo.

Standard smještaja treba biti u okvirima ekonomičnog pristupa u odabiru stambenog prostora pa se tako potiče korištenje studentskih domova kao najpovoljnijeg oblika smještaja, najam sobe, najam u dijelovima grada koji imaju niže cijene, zajedničko stanovanje dvoje mladih radi podjele troškova i sl. Stambeni prostor treba omogućavati zadovoljenje osnovnih životnih potreba i imati osnovne priključke (struja, voda, kanalizacija, grijanje), a obavezno je da se stanovanje regulira potpisom ugovora o podnajmu između mlade osobe i stanodavca.

Korištenje stambenog prostora u stanovima koje je SOS Dječje selo Hrvatska dobilo na korištenje od tijela gradske, lokalne ili državne vlasti, kao i privatnih osoba, planira se početkom kalendarske godine za iduću školsku godinu, a temeljeno na potrebama mladih iduće generacije. Kriteriji i pravila korištenja ovih stanova bit će definirani u zasebnom dokumentu koji je privitak Nacionalnom konceptu brige o mladima.

• Prava i odgovornosti mladih u programu polusamostalnog života

Sva prava i odgovornosti koja proizlaze iz uključenosti u Program definiraju se individualno u Ugovoru o skrbi i financiranju mlade osobe tijekom Programa polusamostalnog života koji pripadajuća SOS Zajednica mladih sklapa s mladom osobom u trenutku ulaska mlade osobe u program, a koji može biti prekinut prije definiranog roka na traženje jedne od ugovornih strana. Revizija ugovora provodi se jednom godišnje, a prema potrebi i prije isteka jedne godine. Tim ugovorom SOS Zajednica mladih preuzima obvezu pružanja financijske i drugih oblika pomoći mladoj osobi, kad je to opravdano i neophodno i kada su ispunjeni svi kriteriji za ostvarivanje pomoći.

Mlada osoba je za vrijeme trajanja ugovora obavezna održavati i inicirati kontakt sa svojim matičnim savjetnikom i omogućiti mu nadziranje realizacije dogovorenih stavki u ugovoru, a koje obuhvaćaju obvezu mlade osobe da:

- redovito odlazi na posao, ustraje u radu ili traženju zaposlenja ili redovito ispunjava studentske obveze i polaže ispite ukoliko studira,
- vodi brigu o pronalasku adekvatnog mjesta stanovanja kao i tome da redovno podmiruje režijske troškove, poštuje odredbe kućnog reda, održava dobre odnose sa stanodavcem i susjedima, kod iseljenja predaje stan u onakvom stanju u kakvom ga je zatekao prije useljenja, neovisno živi li u unajmljenom stanu ili gradskom stanu, te da podmiriti svu štetu nastalu tijekom boravka u prostoru ili štetu nastalu neredovitim održavanjem i zapuštanjem prostora, ukoliko do toga dođe,
- racionalno troši vlastita financijska sredstva, a s posebnom pažnjom i obzirom koristi sredstva financijske pomoći SOS Dječjeg sela ukoliko ostvaruje pravo na nju,
- inicirati razgovor s matičnim savjetnikom najmanje jedanput /dva puta mjesečno i njeguje odnos povjerenja, pruža istinite informacije i izvještava matičnog savjetnika

o svim promjenama u vezi s važnim životnim pitanjima, aktivno sudjeluje u razvoju, realizaciji i evaluaciji Individualnog razvojnog plana,

- ispunjava i druge obveze definirane ugovorom, kao i obveze dogovorene sa matičnim savjetnikom te provodi dodatne zahtjeve koje na savjet matičnog savjetnika postavlja voditelj SOS Zajednice mladih, a za vrijeme trajanja ovog ugovora.

Ugovor i njegove odredbe stupaju na snagu s danom potpisivanja mlade osobe kao korisnika programa te matičnog savjetnika i voditelja u funkciji predstavnika SOS Zajednice mladih u koju mlada osoba dolazi. U slučaju nepridržavanja i grubog kršenja odredbi sklopljenog ugovora isti se razvrgava čime se i prekida uključenost u Program polusamostalnog života.

• Kriteriji za prekid uključenosti u program

SOS Dječje selo može ograničiti, promijeniti ili prekinuti pružanje pomoći i podrške kroz Program polusamostalnog života u sljedećim okolnostima:

- na zahtjev mlade osobe,
- istekom predviđenog trajanja definiranog ugovorom,
- opetovanim otkazima, prouzročenima neodgovornim i neprimjerenim ponašanjem ili stavom mlade osobe,
- nespremnošću mlade osobe da aktivno traži posao i radi,
- trajnim preseljenjem mlade osobe u drugu državu (kratkotrajna preseljenja ili odlazak u drugu državu radi školovanja i sl. nisu razlog za prekid podrške),
- nepoštivanjem obveza iz ugovora,
- antisocijalnim i kriminalnim ponašanjem,
- u drugim slučajevima, prema odluci voditelja SOS Zajednice mladih, a na osnovu prijedloga i mišljenja matičnog savjetnika ili drugih stručnjaka uključenih u rad s mladom osobom.

• Djelatnici

Matični odgajatelj iz SOS Zajednice mladih, u pravilu postaje **matični savjetnik** i tijekom trajanja polusamostalnog života predstavlja glavnu osobu na koju je mlada osoba upućena. Iznimno, ukoliko okolnosti to zahtijevaju, drugi odgajatelj iz iste SOS Zajednice mladih može postati matični savjetnik mlade osobe.

Glavne odgovornosti prije prelaska mlade osobe u Program polusamostalnog života su:

- matični odgajatelj zajedno s mladom osobom razvija individualni plan za prelazak u Program polusamostalnog života,
- matični odgajatelj koordinira čitav proces prelaska, uključujući implementaciju programa pripreme i pruža trajnu podršku mladoj osobi tijekom tog procesa,
- matični odgajatelj daje svoj prijedlog i mišljenje o prijelazu mlade osobe u Program polusamostalnog života uz predočenje pozitivne procjene koju dopunjuje tim SOS

Zajednice mladih, a potvrđuje voditelj SOS Zajednice mladih i o čemu obavještava direktora SOS Dječjeg sela,

- voditelj SOS Zajednice mladih odobrava individualni plan za prelazak u Program polusamostalnog života za svaku mladu osobu pojedinačno i predlaže potrebna novčana sredstva koja odobrava direktor SOS Dječjeg sela.

Glavne odgovornosti matičnog savjetnika tijekom trajanja Programa polusamostalnog života su:

- pružanje aktivne podrške/vođenje mlade osobe u individualnom razvojnom planiranju,
- pružanje emocionalne podrške i savjetovanje,
- praćenje provođenja odredbi ugovora o polusamostalnom životu,
- praćenje načina na koji mlada osoba troši financijsku potporu,
- motiviranje mlade osobe na štednju,
- podržavanje mlade osobe u pronalaženju posla, ako postane nezaposlena,
- davanje prijedloga i mišljenja za prekid ili produženje programa,
- davanje mišljenja i preporuke za dobivanje financijske ili druge vrste pomoći od SOS Dječjeg sela.

Sastanci mlade osobe i savjetnika održavaju se redovno, najmanje dva puta mjesečno, tijekom prve godine, a najmanje svaki mjeseca tijekom druge, treće ili kasnije godine polusamostalnog života. Sastanci bi se trebali odvijati naizmjenično u SOS Zajednici mladih i prostoru gdje živi mlada osoba. Preporuča se da matični savjetnik jednom u šest mjeseci posjeti mladu osobu u njenom stambenom prostoru. Matični savjetnik i mlada osoba nastavljaju provoditi aktivnosti iz Individualnog razvojnog planiranja, a SOS mama i, ukoliko je potrebno direktor SOS Dječjeg sela, sudjeluju u donošenju svih važnih životnih odluka. Službeni sastanci zbog Individualnog razvojnog planiranja trebali bi se održavati prema potrebi, a najmanje jedanput godišnje, a razgovori o praćenju trebali bi se temeljiti na individualnim potrebama pojedine mlade osobe i održavati najmanje jedanput u tri mjeseca. Evaluacijski proces provode mlada osoba i matični savjetnik zajedno. Učestalost evaluacije, kao i samo-evaluacije mlade osobe ovisi o definiranom vremenskom okviru realizacije ciljeva postavljenih u IRP-u, ali ne može biti manja od jednom godišnje.

Uz matičnog savjetnika i po potrebi uključivanje ostalih članova tima SOS Zajednice mladih, aktivnu ulogu tijekom Programa polusamostalnog života u radu s mladima ima i **stručni suradnik za rad s mladima u procesu izlaska iz skrbi**. Njegov rad se nastavlja ukoliko je mlada osoba tijekom završnog razreda srednje škole bila uključena u Program pripreme i priključila se Programu polusamostalnog života, a gdje nastavlja s njenim praćenjem, pružanjem podrške u svakodnevnim i praktičnim životnim situacijama ili životnim izazovima, prati izvršenje dogovorenih obveza sukladno potpisanom ugovoru i aktivno surađuje s matičnim savjetnikom.

ODRASLE OSOBE KOJE SU U PROŠLOSTI BILE SMJEŠTENE U SUSTAVU SKRBI SOS DJEČJEG SELA

U trenutku prekida smještaja mlade osobe u SOS Zajednici mladih, a kada mlada osoba iz različitih razloga nije ispunila uvjete za ulazak u Program polusamostalnog života ili je njena odluka da se ne želi priključiti Programu, kao i po izlasku mlade osobe iz Programa polusamostalnog života, ove mlade, sada već odrasle osobe, službeno su izvan SOS sustava skrbi.

- **Opće i specifične mjere**

Oni se u velikoj mjeri uspješno osamostaljuju, stekli su dodatne vještine i samopouzdanje te su spremniji za potpuno osamostaljenje i brigu o sebi. Naravno, naša povezanost i praćenje njihovog daljnjeg razvoja nastavlja se i bez formalnih programa jer veze koje su stvorene tijekom skrbi razvijaju se u trajne odnose ispunjene međusobnim poštovanjem brižnih odraslih ljudi. Ovi mladi ljudi mogu se obratiti za podršku i savjet svim stručnim djelatnicima SOS Dječjeg sela kao i djelatnicima SOS Zajednica mladih koji će u skladu sa svojim kapacitetima i mogućnostima pružiti podršku ili uputiti mladu osobu na druge, njima poznate, izvore pomoći.

- **Financijska podrška**

U ovoj fazi financijska pomoć može biti odobrena samo i isključivo izvanredno, jednokratno i u funkciji intervencije, uslijed specifičnih individualnih situacija koje mogu biti uzrokovane određenim teškoćama kao što su: akutna, kronična bolest, ozljede, privremena ili trajna nesposobnost za rad ili neka druga stanja koja otežavaju funkcioniranje mlade osobe. Pomoć stoga može biti isplaćena za pokrivanje troškova smještaja, medicinsku i zdravstvenu skrb, na zadovoljavanje osnovnih životnih potreba ili drugih opravdanih izvanrednih ili kriznih situacija. Pomoć ne može biti trajna i primijenjena na situacije kada se utvrdi da osoba vlastitom neodgovornošću nije osigurala potrebna financijska sredstva.

Temeljem podnesenog pisanog zahtjeva za izdavanje pomoći i dostavljene dodatne dokumentacije kao dokaz za traženje pomoći, procjenu opravdanosti razloga za izdavanje financijske pomoći vrše stručni djelatnici SOS Dječjeg sela i/ili SOS Zajednice mladih čiji korisnik je ova osoba prethodno bila. Zajedno sa izrađenim timskim mišljenjem, direktor SOS Dječjeg sela zahtjev dostavlja nacionalnoj direktorici koja uz podršku članova Nacionalnog management tima donosi završnu odluku o prihvaćenosti zahtjeva kao i visini financijske podrške. Visina financijske podrške određuje se sukladno procijenjenom stvarnom trošku potrebe i mogućnostima Udruge SOS Dječje selo Hrvatska.

U slučaju odobravanja financijske pomoći djelatnici Udruge SOS Dječje selo Hrvatska izvršavaju potrebne korake za isplatu te u isto upućuju osobu koja je zahtjev podnijela.

POSEBNE ODREDBE NACIONALNOG KONCEPTA

U skladu s mogućnostima, kadrovskim i financijskim kapacitetima organizacije SOS Dječje selo, za pojedine specifične skupine mladih o kojima vodimo brigu i njihove specifične životne situacije, nastojat će se iznaći najbolja rješenja u skladu s njihovim individualnim potrebama, poput usluge smještaja maloljetnih trudnica, organiziranog stanovanja uz privremenu podršku nakon izlaska iz SOS Zajednice mladih, za mlade osobe s teškoćama u razvoju i drugo.

SUSTAV PRAĆENJA KVALITETE I STANDARDA RADA

Praćenje kvalitete rada svih SOS Programa brige o mladima odvija se redovno i kontinuirano u skladu sa nacionalnim zakonima i propisima kao i SOS standardima i to putem:

- mjesečnih izvješća,
- godišnjih izvješća,
- statističkih podataka i projekcija,
- interne kontrole,
- revizije po metodi System Based Audit (min svake 3 godine na razini SOS Zajednice mladih),
- godišnje samo-procjene kvalitete skrbi s mladima,
- redovnih sastanaka na različitim razinama,
(mjesečni sastanci tima SOS Zajednice mladih, mjesečni sastanci djelatnika SOS Zajednice mladih i mladih osoba, po potrebi uključivanje i mladih iz Programa polusamostalnog života),
- drugo, na zahtjev nadležnih tijela, tijela sustava socijalne skrbi i/ili interno na zahtjev Nacionalnog ureda ili SOS Dječjeg sela.

Svi oblici praćenja se redovno nadograđuju i unaprjeđuju, a sadržaj analizira te služi kao temelj za promišljanje mogućih poboljšanja svakodnevnog rada, svih postojećih, kao i planiranje novih programa, usluga i aktivnosti.

LITERATURA

[Konvencija UN-a o pravima djeteta](#), SL SFRJ 15/90; NN MU 12/93 i 20/97.

[Nacionalna razvojna strategija RH](#) do 2030. godine. Narodne novine, 13/2021.

[Obiteljski zakon](#). Narodne novine, 103/15, 98/19, 47/20, 49/23.

[Pravilnikom o mjerilima za pružanje socijalnih usluga](#). Narodne novine, 110/2022.

SOS Children's Villages International (2003). *Model for Development Planning*.

SOS Children's Villages International (2018). [SOS Skrb- naše obećanje](#).

SOS Children's Villages International (2021). *Vodič za razvoj mladih*.

SOS Children's Villages International (2021). *Vodič za participaciju mladih*.

SOS Children's Villages International (2003). *Quality Evaluation of Development Planning*.

SOS Dječje selo Hrvatska (2022). *Okvir rada privatne osobe-donatora s mladom osobom iz sustava skrbi kroz proces mentorstva*

SOS Dječje selo Ladimirevci (2015.) [Pravilniku o prijemu i otpustu djece dječjeg doma SOS- Dječje selo Ladimirevci](#).

SOS Dječje selo Lekenik (2023). [Pravilniku o prijemu i otpustu djece Centra za pružanje usluga u zajednici SOS- Dječje selo Lekenik](#)

SOS Kinderdorf International (2009). [Smjernice za alternativnu skrb o djeci- Okvir Ujedinjenih naroda](#).

Tibensky (2018). Alternativna skrb za djecu zahtjevnog ponašanja koja imaju iskustvo traume.

Vlada Republike Hrvatske (2023), [Nacionalnom programu za mlade 2023.-2025](#).

[Zakon o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje](#). Narodne novine, 133/12.

[Zakon o socijalnoj skrbi](#). Narodne novine, 18/22, 46/22, 119/22, 71/23.

[Zakon o sudovima za mladež](#). Narodne novine, 84/11, 143/12, 148/13, 56/15, 126/19.

[Zakon o udomiteljstvu](#). Narodne novine, 115/18, 18/22.